

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

11^E JAARGANG

WOENSDAG 29 SEPTEMBER 1926

No. 561

INHOUD.

	Blz.
RUNDVEETEELT IN NEDERLAND door <i>Dr. E. van Welderen</i>	
<i>Baron Rengers</i>	856
De handel van China gedurende het jaar 1925 door <i>Thos. T. H. Ferguson</i>	857
De Gouvernementsbedrijven in Nederlandsch-Indië door <i>Ir. J. van der Waerden</i> ..	860
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Wijzigingen in de Begroting en de Regeling van het Geldwezen in Oostenrijk door <i>Dr. R. Kerschagl</i>	862
AANTEKENINGEN:	
Voordrachten van Prof. Dr. L. v. Mises	863
Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Nederl.-Indië	863
Loonen en grondhuren in de Javasuikerindustrie ..	864
BOEKAANKONDIGING:	
Th. van Lier: De sociaal-economische beteekenis van het Nederlandsch-Belgische Verdrag, bespr. door Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart	865
MAANDOLIFERS:	
Emissies in Augustus 1926	866
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	867
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	867—874
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: Mr. Q. J. Terpstra.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: D. J. Wansink.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementenprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 6729.

28 SEPTEMBER 1926.

Ook deze week kwam er geen verandering in de geldmarkt. Particulier disconto noteerde aanvankelijk weder 3 pCt.; nadat de uitslag van de inschrijving op het schatkistpapier was bekend geworden, werd echter weder regelmatig voor $2\frac{16}{100}$ pCt. afgedaan en ook de nadering van de ultimo bracht daarin geen verandering. De prolongatierente noteerde meestal $2\frac{1}{2}$ pCt. Call geld was voor $1\frac{1}{4}$ pCt. zeer ruim aangeboden. * * *

Bij de inschrijving op het schatkistpapier werd in totaal ingeschreven voor f 86.818.000. Toegewezen werden f 10.560.000 driemaandspromessen à f 993,17, f 9.390.000 zesmaandspromessen à f 986,25 of voor

beide categorieën ca. $2\frac{5}{8}$ pCt. en f 30.050.000 biljetten à f 1.005,24 of ca. $3\frac{1}{2}$ pCt.

* * *

Op de balans van De Nederlandsche Bank steeg de post binnenlandsche wissels van f 50,4 miljoen tot f 51,1 miljoen. De beleeningen vermeerderden met f 2,7 miljoen. Het renteloos voorschot aan het Rijk daalde van f 6,8 miljoen op f 4,1 miljoen.

De voorraad gouden munt verminderde met een goede f 100.000. De zilvervoorraad nam met een zelfde bedrag toe. Het hoofd muntmateriaal bleef onveranderd. De post papier op het buitenland steeg met een kleine f 200.000, terwijl de diverse rekeningen onder het actief met f 6,4 miljoen terugliepen.

De biljettencirculatie klom met f 3,6 miljoen. De rekening-courantsaldi bleken met f 9,1 miljoen te zijn afgenomen. Het beschikbaar metaalsaldo steeg met f 1,2 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt ruim 51.

* * *

Op de wisselmarkt heerschte een zeer rustige stemming. In de koersen van de goudwissels was bijna geen beweging en ook de Frankenkoersen waren betrekkelijk stabiel. New York schommelde nauwelijks $\frac{1}{16}$ cent, terwijl de koerswisseling voor Ponden tot ongeveer $\frac{3}{8}$ cent beperkt bleef. Marken schommelden iets meer, doordat Donderdag nogal wat aanbod ontstond; maar de volgende dagen was de koers weder vaster. Parijs en België waren aanvankelijk nogal flauw, vooral Woensdagmorgen liepen de koersen vrij snel terug, hoofdzakelijk op geruchten van oneenigheid in het Belgische Ministerie. Na de vrij uitvoerige mededeelingen van den Belgischen Minister van Financiën trad weder een krachtig herstel in en ook de voortdurende vaste stemming voor Lires werkte daartoe mede. Geopend op 9,05 werd Zaterdag voor Lires 9,20 geboden, terwijl gisteren voorbijgaand zelfs voor 9,40 werd afgedaan. In de overige koersen kwam niet veel verandering.

LONDEN, 27 SEPTEMBER 1926.

Er was ruime vraag naar geld verleden week, waaraan met uitzondering van Woensdag door de markt kon voldaan worden.

Op dien dag werd een klein bedrag van de Bank van Engeland geleend. Men verwacht dat de markt zich voor de laatste dagen van September eveneens tot de Bank van Engeland zal moeten wenden.

Disconto bleef vast op $4\frac{9}{100}$ — $\frac{5}{100}$ pCt. Er zijn aanwijzingen, dat de steenkoolstaking wel spoedig verlopen zal, hetgeen ongetwijfeld van invloed zoude zijn op de zakenwereld in 't algemeen en daarmede ook op de discontomarkt.

Op de Wisselmarkt is de omzet gering en zijn de prijsverschillen eveneens kleiner. New York en Amsterdam sluiten op resp.: $4,85\frac{9}{16}$, $12,11\frac{1}{4}$.

RUNDVEETEELT IN NEDERLAND.

Na het artikel over de intensivering van den akkerbouw in het No. van 22 September jl. volgt hieronder een bijdrage over die van de Veeveelt.

Telde men de uren werk, in Nederland verricht in een jaar op en verdeelde men dat totaal over de verschillende bedrijven, dan zou zeer waarschijnlijk blijken, dat het grootste getal kwam te staan achter „Veeveelt” en het kan dus de moeite loonen na te gaan, of dat vele werk wel op de meest economische wijze wordt verricht en of wij uit dezen voornamen tak van volksbestaan wel halen wat er uit te halen is. Te meer is het noodig, om dit voortdurend te onderzoeken, omdat wij gedwongen worden veeboeren te zijn en te blijven, evenals wij door onze ligging wel steeds expeditiewerk zullen moeten verrichten. Een groot deel van onzen bodem is nu eenmaal voor blijvend grasland aangewezen, iets wat de Romeinen reeds wisten, toen ze van onze voorvaders geen graan, maar huiden als schatting eischten. Toen nu, kort geleden, in de crisisjaren een goed bedoelde poging is gedaan om te trachten de macht van den Nederlandschen wetgever te stellen boven die van de natuurlijke gesteldheid, heeft de eerste, met de thans verdwijnende scheurwet, een éclatante nederlaag geleden en vele percelen land vertoonden nog de verschijnselen van mobilisatieslachtoffers.

Wij zitten dus om zoo te zeggen vast aan de veeveelt en waar die uiteraard niet zooveel nuttigs per oppervlakte-eenheid voor de menschen brengt als de akkerbouw, is het van het hoogste belang langs rationeelen weg het hoogst bereikbare aantal calorieën uit iedere hectare groenland te halen. Voor den buitenstaander, die vaak denkt, dat veeveelt = veeveelt, moge hier gezegd worden, dat ontzettend groote opbrengstverschillen voorkomen en als typisch voorbeeld hiervan wil ik aanhalen twee boerderijen, dicht bij elkaar gelegen, waarvan de eene per koe 98 K.G. boter produceerde, de andere 184 K.G. en dat in hetzelfde jaar. Er zijn zuivelfabrieken, waarin van hetzelfde veeslag de melk wordt verwerkt en bij de eene is het gemiddeld vetgehalte van die melk 3.60 %, bij de andere onder de 3.20 %. De oorzaken daarvan voorloopig onbesproken latend, dient deze tegenstelling om aan te toonen, dat de voortbrenging nog enorm kan worden verhoogd.

Waren alle veehouders wijs en wilden daarbij wel, dan zou het vrij eenvoudig zijn binnen een paar jaren de netto opbrengst per koe aanmerkelijk te vermeerderen en wat dat zeggen wil kan ieder nagaan, die weet, dat we in Nederland ruim 1 miljoen stuks groot rundvee houden.

Nu is echter niet ieder veehouder in te deelen in de klasse der wijzen en wel willenden en we zullen maar schatten, dat voor deze bevolkingsgroep hetzelfde geldt, als wat Schmoller indertijd van ambtenaren aannam, n.l. 1/3 goed, 1/3 middelmatig en 1/3 minder geschikt. De kunst is nu om van iederen veehouder naarmate van zijn geschiktheid medewerking te verkrijgen voor het boven als mogelijk geschatte doel, dat ook in ieders voordeel zal zijn.

In deze laatste woorden ligt de groote moeilijkheid. Wat kost het een moeite om menschen te overtuigen, dat een of andere maatregel in hun voordeel zal wezen bij doelmatige in- en doorvoering. Het is vrijwel ondoenlijk, zelfs in de best georganiseerde vereenigingen, dat direct aan alle direct belanghebbenden duidelijk te maken en daarom zal men bij een of ander middel, dat de rentabiliteit van het veehoudersbedrijf begunstigt, in den beginne slechts kunnen rekenen op medewerking van een zeer klein percentage, ook bij die maatregelen, die *allen* zouden *kunnen* doorvoeren. De beste methode zal zijn, dat men met de werkwilligen begint, wat ook het groote voordeel biedt, dat men de — niet te vermijden — fouten van het beginstadium gezamenlijk met vrijwilligers maakt,

wat redres vergemakkelijkt, omdat bij hen niet zoo spoedig ontmoediging optreedt. Blijkt de maatregel werkelijk goed te werken, dan volgt na een zekere periode wel een tweede groep, die eerst een teeken wenscht, aler zij zich kan aansluiten, die als 't ware technisch overtuigd moet worden en de derde groep volgt eerst dan, als de rentabiliteit reeds eenigen tijd is gebleken en ook voor haar duidelijk is; dat is de groep, die „geldelijk” overtuigd moet worden. Nu kunnen niet alle gewenschte maatregelen door alle drie groepen, dus overal, worden uitgevoerd, want er zijn er, die alleen daar in werking kunnen treden waar bekwaamheid en de in het veebedrijf zoo noodige vasthoudendheid bij den bedrijfsleider aanwezig zijn. Maar toch zijn er zeer belangrijke, die door alle veehouders kunnen worden getroffen en met succes worden volgehouden. Die overal doorvoerbare groep maatregelen moet beoogen het uitschiften van dieren, die negatief produceeren. We kunnen aannemen, dat een groot percentage van het vee een nadeelig saldo oplevert; dat de verstrekte voeding en de verpleging daaraan besteed, niet weerom komen in een passende hoeveelheid melk en vleesch. Die beesten moeten verdwijnen en aan dat uitschiften kan iedereen meedoen.

Er is geen bijzondere bekwaamheid voor noodig om op te ruimen, wat slecht is; wat daarvoor alleen noodig is, is het vaststellen van de eigenschappen van het dier, van gezondheid en productievermogen. Kon van een zoo groot mogelijk aantal dieren worden vastgelegd, wat voor goede en slechte eigenschappen ze vertoonden en zorgde iedere veehouder er voor, daarnaar te informeren, voordat hij zoo'n dier in zijn bedrijf opneemt, dan was m.i. de voornaamste ongunstige factor in ons veebedrijf verdwenen. Nu dwalen in ons land, met zijn veel te sterke veeverplaatsing, half of heel zieke, naast onvoldoend producerende dieren van de eene boerderij naar de andere, overal schade berokkenend en veel te laat in de soep verdwijnend. Aan dezen toestand een einde te maken is werkelijk, als de veehouders maar willen, zoo eenvoudig. Eenerzijds is daarvoor noodig objectieve vaststelling van gegevens omtrent opbrengst en gezondheid van ieder dier, aan de andere zijde de eisch, dat die gegevens worden overgelegd op te controleren wijze. Aan de verkoopende zijde dus noodig controlevereenigingen (voor melkonderzoek) en gezondheidsdiensten, aan de koopende zijde fokvereenigingen, die zorgen, dat binnen hun kringen geen oneconomische dieren binnenkomen, en waar tevens het eigen vee wordt onderzocht. Al deze vormen van vereenigingen zijn wel is waar aanwezig, maar nog lang niet in voldoende mate; nog steeds gaan in vele gevallen overgebrachte mondelinge verzekeringen boven objectief vastgestelde gegevens en het aantal veehouders, dat door ervaring niet wijzer wordt op dit gebied, is groot.

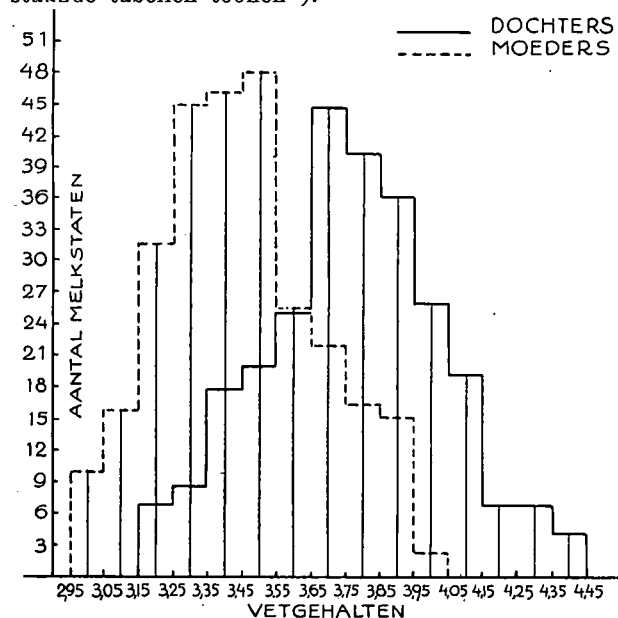
Er is in de laatste jaren gebleken, dat in een vijftiental jaren een der meest schadelijke ziekten, de tuberculose, kan worden verdreven uit een veestal, dat in een reeks van jaren regelmatig het vetgehalte kan worden verhoogd door uitschifting en doelmatig fokken. Laten wij hopen, dat binnenkort niet een deel van de vee fokkers, maar de groote meerderheid, dat inziet en ook begrijpt, dat daaraan best *allen* kunnen medewerken.

Een ander groot nadeel in het veebedrijf is de vaak ondoelmatige voeding. Evenals elders zijn de veehouders en hun voorlichters min of meer slaven van de mode. Men schenkt aan een onderdeel te veel, aan een ander, mede daardoor, te weinig aandacht en zoo is, door de groote belangstelling in de vraagstukken van de fokkerij, de bestudeering van de veevoeding in de laatste jaren wel eens wat in het gedrang gekomen. Toch is dit een onderdeel, dat op de rentabiliteit een zeer grooten invloed uitoefent als men bijv. zich voor oogen stelt, dat een uitgaaf van laat ons zeggen f 100.— per koe aan krachtvoer kon worden teruggebracht door doelmatige samenstelling

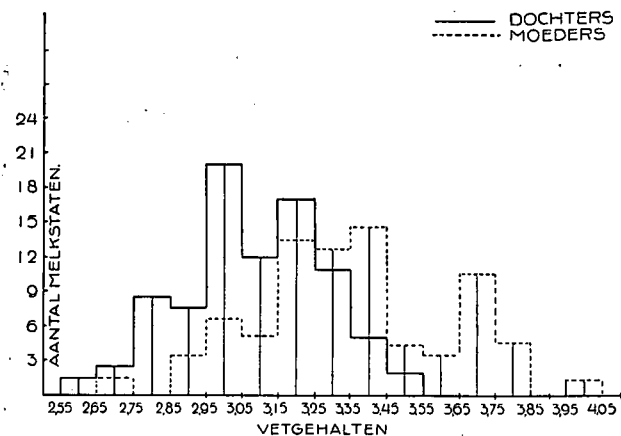
tot f 75,—. Nu wij meer en meer krijgen behoorlijk produceerende beesten, dienen wij ook te zorgen, dat die hun kilogrammen melk en procenten vet voor het geringste aantal guldens aan voer geven. Een vraag, die daarbij meer en meer naar voren komt, is, of men ten slotte niet door verhoogde opbrengst onzer weiden tot een aanmerkelijke reductie van krachtvoerverbruik, ten minste in verschillende landsdeelen, kan komen. Ook op de zware weidegronden ziet men tegenwoordig kunstmestzakken staan en als de vloeibare mest ook beter dan tot nu toe wordt bewaard en verspreid, dan zal dit ons vele en vele duizenden aan krachtvoer kunnen sparen. Trouwens, over verbetering van onze weiden en de daardoor geschapen mogelijkheden zou men zeer veel in het midden kunnen brengen, dat echter valt buiten het bestek van dit artikel, dat uitsluitend bedoeld is te betoogen de mogelijkheid van betere uitkomsten van de veehouderij.

Is het dus onze meening, dat aan het opruimingswerk van minderwaardig vee iedere veehouder kan meewerken, aan het teelen van vee, dat verbeterend op den veestapel kan werken, kan slechts een zeker deel meedoen. Een groot deel moet dat werk nalaten om den omvang van het bedrijf, dat altijd een zekere uitbreiding moet bezitten om voor de fokkerij dienst te kunnen doen; een ander deel moet het nalaten om den aard van den afzet, bijv. daar, waar men speciaal is aangewezen op melkverkoop, dus bij de groote steden. Weer anderen, die deze bezwaren niet onder vinden, bezitten niet de persoonlijke eigenschappen om fokker te zijn, zoodat altijd slechts een percentage der veehouders deelneemt aan de veeveredeling. Zij, die wel den fokkersknobbel bezitten, hebben daar in de laatste tientallen jaren wel mee gewerkt. Er is moeite besteed aan het verzamelen van gegevens omtrent de eigenschappen van individuen, gegevens, die in openbare stamboeken zijn te vinden en dus voor iederen fokker te gebruiken zijn en door combinatie moet worden getracht goede eigenschappen in een zoo groot mogelijk aantal individuen te brengen en slechte te doen verdwijnen.

Een der eigenschappen, op welker verbetering de fokkers zich met zeer grooten, enkelen misschien met te grooten, ijver toeleggen, is de verbetering van het vetgehalte in de melk. Wat men daarmee kan beleven door het aanwenden van verschillende vaderdieren, zal ik hier niet beschrijven, maar met de twee onderstaande tabellen toonen¹⁾.

¹⁾ De eerste graphische voorstelling dient om aan te geven hoe een bepaalde stier het vetgehalte van de melk kan verhoogen. Daarvoor is een vergelijkend beeld gegeven van het vetgehalte van de melk van de diverse moeders en hun respectieve dochters. Van de moeders zijn alle bekende melk-

Als wij zien, dat in een twintigtal jaren, in Friesland bij een zeer groote groep vee het vetprocent van 3.14 pCt. op 3.52 pCt. kan komen en de boteropbrengsten van 127 op 175 KG. per koe, dan blijkt ook hier weer de mogelijkheid van meerdere opbrengst uit het veebedrijf en om daarop ook eens in dit blad de aandacht te vestigen, is de bedoeling van deze uiteenzetting, die met opzet zoo weinig mogelijk technische bijzonderheden vermeldt.

E. VAN WELDEREN RENGERS.

DE HANDEL VAN CHINA GEDURENDE HET JAAR 1925.

De handel van China kruipt waar hij niet gaan kan. Hij laat zich evenmin afdammen of tegenhouden door politieke factoren als de zee door een dam van los zand. Dit althans is de conclusie waartoe men komen moet bij een bestudeering van de zoeven verschenen jaarverslagen en statistieken betreffende den buitenlandschen handel van China over het jaar 1925¹⁾. Stakingen, boycotts en woelingen dreigen den handel op deze of gene plaats tijdelijk lam te slaan, — geen nood, de handelsactiviteit verplaatst zich eenvoudig naar andere oorden, die er des te meer door in bloei geraken; burgeroorlogen en brigandage vieren hoogtij door het gansche land, — de Chineesche handelaar schijnt er zich nauwelijks om te bekommeren en de buitenlandsche Commissie van Customs gaat rustig door met zijn jaarlijksche beschouwingen over de opkomst van dit, of teruggang van dat artikeltje met eenige procenten gedurende het jaar; het geheele spoorwegwezen op een paar lijnen na is voor den

staten op 2-, 3-, 4- en 5-jarigen leeftijd opgezocht. Naar het vetgehalte zijn de verschillende melkstaten in klassen ingedeeld. De klasse-grenzen zijn: 2.95, 3.05, 3.15, 3.25 enz. Op deze wijze is de figuur gevormd door de horizontale lijn en de stippellijn, ontstaan. Men ziet daaruit dat het vetgehalte van de melk der moeders varieert van 2.95 tot 4.05 pCt., terwijl het grootste aantal melkstaten voorkomt bij het vetgehalte 3.45 tot 3.55 pCt. Uit den vorm van de figuur kan men wel zien dat het gemiddelde vetgehalte nog lager ligt.

Op geheel overeenkomstige wijze zijn ook de vetgehalten van de melkstaten der respectieve dochters in beeld gebracht. Op die wijze ontstaat de figuur omsloten door de horizontale lijn en de getrokken lijn (niet-stippellijn). Men ziet dat bij de dochters het vetgehalte van de melk varieert van 3.15 tot 4.45, het hoogste aantal ligt bij 3.65 tot 3.75, het gemiddelde nog iets hoger.

Men ziet dus een belangrijke verschuiving naar rechts d.w.z. naar de hogere vetgehalten.

Bij de tweede graphische voorstelling, die op dezelfde wijze is uitgewerkt, ziet men juist het omgekeerde. Een verschuiving van het vetgehalte der dochters ten opzichte van dat der moeders naar links, dus een verlaging van het vetgehalte. Deze voorstelling spreekt niet zoo duidelijk als de eerste omdat het aantal beschikbare melkstaten veel geringer is. Een natuurlijk gevolg van 't feit, dat de stieren, die het vetgehalte van de melk blijken te verlagen, zoo spoedig mogelijk worden opgeruimd en dus slechts weinig dochters verwekken.

¹⁾ „Foreign Trade of China, 1925. Part I: Report and Abstract of Statistics” — Published by order of the Inspector General by the Statistical Department, Shanghai, China, 1926.

handel feitelijk onbruikbaar geworden, — geen nood weer, de middelen van vervoer van een kwart eeuw geleden zijn er nog en kunnen onder elken graad van verdrukking functionneeren. En zoo gaan distributie van import en samenvloeiing van export toch hun gang, zoo niet via deze, dan over gene verdrags-haven, en de handel van China als één geheel vertoont slechts flauwtjes den weerslag van den politieken toestand. Meer dan in eenig andere manifestatie van nationaal volksbestaan, kan men in China's handel observeeren hoe dit kolossale volk feitelijk leeft (zooals het altijd geleefd heeft) buiten zijn „regeering” om, als een op zichzelf staand onverwoestbaar organisme, dat zich al zeer weinig laat gelegen liggen aan de eeuwige afpersingen en uitbuitingen — soms erger dan anders — van zijn overheerschende klassen.

De officieele jaarverslagen over den handel van China leggen gewoonlijk den meesten nadruk op de douaneopbrengst. Eerst daarna komt de handel in zijn meest zichtbare uitingen, zooals scheepvaart, tonnenmaat, waarde aan goederen, plaatselijke en internationale verdeeling, artikelsgewijze ontwikkeling, enz. in beschouwing, terwijl over het algemeen zeer weinig gezegd wordt — kan worden — omtrent het min of meer bevestigende van den handel vanuit het oogpunt van koopman en reeder, temeer daar men dan nog in het oog zou moeten houden het verschil tusschen de buitenlandsche import- en export-firma's en den Chineesch tusschen- en kleinhandel, die dikwijls een anderen kijk op de zaak hebben. Wij zullen ons in dit korte overzicht houden aan de rubrieken en hun volgorde zooals men ze in de officieele Customs verslagen gewoonlijk aantreft.

Douane-opbrengst. De groote beteekenis van deze opbrengst ligt, zooals bekend, in het feit dat zij geheel verhypothekerd is ten bate van China's buitenlandsche leeningen en de Boxer-indemniteit in de eerste plaats, en daarna voor eenige uitdrukkelijk erop gefundeerde binnenlandsche leeningen. Met de algeheele instorting van China's nationaal crediet in alle andere opzichten, verkrijgt deze douane-opbrengst dus een zeer bijzondere nieuwe beteekenis, nl. als eenige maatstaf van China's resteerend crediet, behalve dan voor de conclusies, die erop gebaseerd kunnen worden omtrent den loop van den handel zelf. Deze staat trouwens niet in onmiddellijk verband met de douane-opbrengst, daar de factor *tarief* er nog tusschen staat, doch waar deze in den loop van het jaar niet veranderd is en ook de waarde der goederen aan geen buitensporige fluctuatie (die het specifieke tarief natuurlijk niet op den voet kan volgen) onderhevig is geweest, kan men de jaarlijksche opbrengst wel als de eerste aanwijzing beschouwen van den gang van den handel in zijn geheel. En in dit opzicht was de opbrengst over 1925 dan ook reeds terstond een verrassing, daar zelfs dit jaar, niettegenstaande al zijn ontzettende handicaps, toch niet in staat bleek te zijn geweest om de sinds 1918 gestadig stijgende lijn der jaarlijksche opbrengsten naar beneden te drukken, ofschoon de opwaartsche helling lang niet zoo sterk was als in de voorafgaande jaren. Met Haikuan Taëls¹⁾ 69,870,003 was de totale opbrengst voor 1925 nog meer dan een kwart miljoen taëls boven die van 1924, dat op zijn beurt een record-jaar was geweest met een voorsprong van 6½ miljoen boven 1923. De betrekkelijke achteruitgang in 1925 is te wijten geweest aan een werkelijken achteruitgang in de opbrengst der invoerrechten ten bedrage van 1¼ miljoen taëls, doch de uitvoer-, kusthandel- en transitorechten konden dezen achterstand dekken met het genoemd surplus. Het is interessant om na te gaan hoe de verschillende havens, groeps-gewijze genomen, in dezen gang deelden. Men ziet dan dat voor de Manchurische verdrags-havens (Harbin, Antung, Newchwang, Dairen en eenige kleinere) een goede

voortgang te boekstaven is van bijna 2 miljoen taëls. Zij zijn het hoofdzakelijk die zijde gesponnen hebben bij de troebelen in Centraal- en Zuid China. Ook de havens van Noord China (Chinwangtao, Tientsin, Chefoo en Kiaochow of Tsingtao) hebben gezamenlijk een voortgang te boeken, hoofdzakelijk door de 1½ miljoen die Tientsin daartoe kon bijdragen. De Yangtse havens vertoonen geen groote fluctuatie behalve dat de twee meer nabij den mond gelegen havens Wuhu en Chinkiang, die ongetwijfeld een gedeelte van het anders door Shanghai bediende Hinterland te verwerken hebben gekregen, een half miljoen meer oprachten. Shanghai zelf ging door de troebelen van 1925 meer dan 1½ miljoen achteruit, terwijl de zuidelijke havens duidelijk de uitwerking van de bandelooze agitatie te Canton vertoonden. Canton zelf ging ¾ miljoen achteruit op zijn vroegere opbrengst van 3¼, hetgeen nog niet zoo ongunstig te noemen is als men bedenkt dat vanaf 23 Juni zoowel handel als scheepvaart daar ter plaatse aan zeer scherpe boycott-restricties zijn onderworpen geweest. De handel van het Hinterland van Canton, met name de havens van de West-rivier, is op treurige wijze geslonken. Het kon ook moeilijk anders zijn.

De Douane-opbrengst als onderpand. Om nu te geraken tot de douane-opbrengst als dekking voor de buiten- en binnenlandsche schulden die er op gefundeerd zijn, moet men, na aftrek van de tonnengelden, bijtellen de opbrengst van de zgn. „Native Customs” of binnenlandsche rechten op handel en vaartuigen, welke in en om zekere havens krachtens het protocol van 1901 onder het beheer van den vreemden douanedienst waren geplaatst. Deze aldus uit den algemeenen chaos en financieele verwording der laatste jaren geredde inkomsten — welke in dit jaar zoowaar ook nog ½ miljoen taëls vooruit zijn gegaan — vertegenwoordigen nu een kleine 5 miljoen taëls 's jaars in het totale bedrag van 75 miljoen taëls bruto van het onderpand. Het netto bedrag verkrijgt men na aftrek in de eerste plaats van de administratiekosten, enz., van den dienst der douanen onder vreemd beheer, voorts van de parallelle Chineesche diensten (zooals de bureaux der Superintendents, enz.) en eindelijk van eenige bijzondere posten, (zooals voorschotten voor Chineesche legaties in het buitenland, rivier- en havenverbeteringswerken, enz.) welke onder bijzondere machtiging van het Corps Diplomatique uit de douane-opbrengst getrokken worden. Het resteerende netto bedrag is dan disponibel als dekking voor de buitenlandsche leeningen en andere gewaarborgde schulden. Het bedroeg voor het jaar 1925 59.367.310 Haikuan taëls, tegen den gemiddelden koers van het jaar gelijk aan 10.358.358 Pond Sterling. Daar de bedragen welke in den loop der laatste acht jaren voor interest en amortisatie der buitenlandsche verplichtingen benodigd waren, gefluctueerd hebben tusschen 7 en 7¼ miljoen pond sterling per jaar, blijkt het dat vooralsnog een ruime dekking voorhanden is. Hoe en of de politieke verwickelingen in de toekomst eventueel ook de Customs organisatie aan zullen tasten, is niet te voorspellen. Zeker is het echter, dat de Customs dienst, met zijn positieve, directe functies in elk stadium van het innen en distribueeren der rechten, zijn groot en uitstekend getraind personeel en zijn vrijwel onmisbare dagelijksche bemoeiingen in den geheelen binnen- en buitenlandschen handel van China, in een geheel andere positie staat dan de indirect beheerde en in de laatste jaren zoo schromelijk geplunderde Zoutrechten-administratie.

Scheepvaart. De gedurende het jaar 1925 in- en uitgeklaarde tonnenmaat vertoont in veel grootere mate dan de opbrengst der rechten den terugslag der woelingen, boycotts en stakingen van het jaar. Het aantal in- en uitgeklaarde stoomschepen voor alle verdrags-havens van China te zamen bedroeg 120,092 schepen met 124¼ miljoen netto register tonnen. Wat betreft het aantal bodems, moeten wij teruggaan tot 1919

¹⁾ De gemiddelde waarde van den Haikuan Taël gedurende 1925 was f 2.10.

om een kleiner bedrag te vinden, doch in totaal van tonnenmaat zijn er slechts twee vroegere jaren waartegen dit jaar het af moest leggen, nl. 1924 met 12¼ miljoen, en 1923 met 2¼ miljoen ton meer. De gemiddelde tonnenmaat per stoomer is in de laatste tien jaren gestegen van 790 netto register ton in 1916 tot 1040 in 1925. De zeilschepen bekleeden een steeds minder belangrijke plaats in de scheepvaartstatistiek, — in tonnenmaat niet meer dan 3 pCt. van het geheel, doch in aantal bodems natuurlijk belangrijk meer, ofschoon ook in dit opzicht de laatste tien jaren een teruggang tot op de helft te zien geven. De *Nederlandsche vlag* werd in 1925 vertegenwoordigd door 547 in- en uitgeklaarde stoomschepen (dat is ongeveer tweemaal het aantal dat de havens van China in het jaar bezocht, daar de schepen bij in- en uitklaring telkens weer geteld worden) die tezamen 1,844,326 register ton leverden, dus gemiddeld 3372 registerton per stoomer. Zoowel in gemiddelde grootte als in totale tonnenmaat is Nederland in de statistiek van China gestadig vooruitgegaan. In 1921 waren de met het bovenstaande corresponderende cijfers 498 en 1,145,255. Wij staan nu op de achtste plaats wat tonnenmaat betreft; boven ons staan Engeland, Japan, China, Amerika, Duitschland, Noorwegen en Frankrijk, en beneden ons Italië, Portugal, Denemarken, Rusland, Zweden, Chili, Brazilië, Spanje en Polen, — allen in de volgorde der statistieken.

Goederen. In totale waarde van in- en uitgevoerde goederen vertoont het jaar 1925, met 1724 miljoen taëls, een achteruitgang van 65¼ miljoen op het voorafgaande jaar. Deze achteruitgang is uitsluitend te wijten aan een achterstand in den import, die 70¼ miljoen taëls bedroeg, welke door een aanwinst van 4¼ miljoen in den export tot het bovengenoemde bedrag kon worden gereduceerd. De totale waarde van den import (na aftrek van den re-export) was 947¼ en van den export 776¼ miljoen taëls. Er is dus een „nadeelig” handelssaldo te boeken van 171¼ miljoen. Zoo'n nadeelig saldo is een vaste karaktertrek van de handelsbalans van China en is, naar ik meen, nog niet afdoend verklaard. Gedurende de laatste tien jaren fluctueert het van 16 tot 305 miljoen taëls en steeds blijft de import in de meerderheid. Hierbij komt nog een import saldo in de verschepingen van edel metaal, ten bedrage van 20 tot 60 miljoen taëls; dus moet de balans, die ongetwijfeld op den duur bestaat, gevonden worden in den een of anderen, zeer belangrijken onzichtbaren export.

Als de voornaamste onzichtbare loopende posten in China's financieele relaties met het buitenland, zijn aan te merken:

<i>Debet.</i>	<i>Credit.</i>
1. Rente en aflossing van China's buitenlandsche verplichtingen en andere regeeringsbetalingen.	1. De naar China geremiteerde verdiensten van Chineezers in het buitenland.
2. Uitgaven van in het buitenland verwijlende Chineezers, voor zooverre zij hun geld daarvoor uit China moeten betrekken.	2. Het door China ontvangen geld voor liefdadige en missie-doeleinden. Uitgaven van in China verwijlende vreemdelingen, toeristen, enz. voor zooverre het geld daarvoor uit het buitenland betrokken wordt.
3. Auteursrechten van bioscoopfilms, tantièmes, enz.	

Het lijkt geen twijfel dat de eerste post aan de credit-zijde: — geremiteerde verdiensten van Chineezers in het buitenland — al de andere in bedrag verreweg overtreft. Verder kan het in een globale schatting aangenomen worden, dat de posten 2 en 3 aan de creditzijde, die een niet onbelangrijk bedrag voorstellen, te zamen min of meer worden geneutraliseerd door de drie posten aan de debetzijde, waarvan alleen de eerste van werkelijk belang is, nl. 7¼ miljoen pond sterling 's jaars, als hierboven aangegeven. Er zou dan per saldo slechts overblijven post

1, credit, om China's ongunstige balans op contos goederen- en speciebeweging te delgen. Deze laatste te zamen hebben in de afgelopen tien jaar 1971 miljoen Haikuan Taëls bedragen, dus komt men tot de conclusie dat China's groote onzichtbare uitvoerartikel: *mensch*, — menschelijke spierkracht en geldmakend vernuft — een bedrag vertegenwoordigt van gemiddeld bijna 200 miljoen taëls 's jaars, of *juist ongeveer evenveel als Zijde en Thee te zamen*.

De voornaamste artikelen van in- en uitvoer van China gedurende 1925 en hun waarde, ook percentages van het geheel, zijn in de navolgende tabellen aangegeven. Het eerste getal achter het artikel genoemd is de totale waarde aan dat artikel gedurende het jaar in- of uitgevoerd, in miljoenen taëls, en het tweede het percentage van den geheelen in- of uitvoer.

Invoer		1925	Uitvoer		
Totaal: 947 miljoen taëls,	waarvan	%	Totaal: 776 miljoen taëls,	waarvan	
Katoenen goederen	157	16,6	Onbewerkte zijde..	153	19,7
Suiker	90	9,5	Boonen en -prod..	142	18,3
Onbewerkte katoen	70	7,4	Huiden en bont..	30	3,8
Petroleum	66	7,0	Onbewerkt katoen	30	3,8
Rijst	61	6,4	Aardnoten en -prod.	25	3,2
Metalen en miner.	43	4,6	Zijden stukgoederen	23	3,0
Katoengaren	39	4,1	Thee	22	2,9
Steenkolen	26	2,7	Grãansoorten	22	2,9
Zee-producten	25	2,6	Steenkolen	20	2,6
Tabak	20	2,1	Zaden en -producten	18	2,3
Papier	19	2,0	Eiwit en dooier ..	18	2,3
Cigaretten	18	1,9	Hout-olie	17	2,2
Chemicaliën	16	1,7	Cigaretten	15	2,0
Meel	16	1,7	Schapenwol	14	1,8
Machineryën	16	1,7	Overige artikelen.	227	29,2
Overige artikelen.	265	28,0			

Het Nederlandsche aandeel. Uit den aard der zaak laten zich uit de door de Customs gepubliceerde algemeene jaarverslagen geen nauwkeurige bijzonderheden putten omtrent de landen van herkomst of bestemming der goederen afzonderlijk. Deze mogen door de betrokken Consuls ter plaatse uit de boeken geëxtraheerd worden en leveren aldus de basis voor de Consulaire verslagen. Wij moeten ons daarom bepalen tot eenige algemeene gegevens, die in de gepubliceerde verslagen te lezen zijn. Omtrent het aandeel der Nederlandsche vlag in de scheepvaart is reeds hierboven het een en ander aangestipt. Ook in de goederenbeweging is een gezonde opwaartsche neiging te bespeuren wat betreft den direkten handel van China op Nederland en Nederlandsch Indië, zooals uit onderstaand staatje blijkt.

	Nederland			Nederlandsch-Indië		
	Naar China	Van China	Totaal	Naar China	Van China	Totaal
	(In miljoenen taëls)					
1918	—	—	—	8,6	2,6	11,2
1919	0,1	1,8	1,9	6,9	3,1	10,0
1920	3,8	10,6	14,4	10,6	4,0	14,6
1921	4,5	7,4	11,9	12,9	7,9	20,8
1922	7,6	5,7	13,3	13,8	9,1	22,9
1923	3,9	8,5	12,4	13,6	8,1	21,7
1924	20,5	13,5	34,0	20,7	9,3	30,0
1925	11,0	10,8	21,8	37,4	10,1	47,5

Omtrent de *plaats* onder de diverse naties in handel met China, welke wordt ingenomen door Nederland en Nederlandsch Indië, kan men zich eenigszins oriënteren aan de hand van het navolgende tabelletje:

millioenen taëls		millioenen taëls	
Japan, incl. Formosa.	486	Singapore, enz.....	33
Hongkong	291	Turkije, Perzië, enz...	23
Amerika (en Hawaii).	285	Fransch Indo-China..	22
Engeland	140	<i>Nederland</i>	22
Frankrijk	78	Italië	16
Britsch-Indië	61	Siam	15
Rusland, Oost. havens	56	België	14
Duitschland	49	Macao	12
<i>Nederlandsch-Indië</i> ..	47	Philippijnen	10
Korea	44	Canada	8

Tot zoover dit beknopte overzicht.

Wanneer men bij het lezen van China's handelsverslagen en statistieken beseft, welke wonderlijke vitaliteit in dit volk heerscht en welke rijke velden voor productie en absorptie, groei en welvaart, niets meer vragen dan een *redelijke kans* om tot ontwikkeling te komen — om slechts eenvoudig *met rust gelaten te worden* — en dat zelfs dit weinige hun maar steeds niet gegund wordt door hunne binnenlandsche machthebbers, dan voelt men in zich een steeds klimmende verbazing dat er onder de talloze uiterst intelligente, gestudeerde Chineezzen binnen en buiten China geen enkele is, die met duidelijke stem aan zijn landgenooten wil of durft voorhouden, dat het nu tijd is om op te houden met hun gebazel over „buitenlandsch imperialisme” en liever middelen te beramen om de nijpende ellende en de treurige wantoestanden in hun land in den wortel aan te tasten. Where there is a will, there is a way!

THOS. T. H. FERGUSON.

Ginniken, 3 September 1926.

DE GOVERNEMENTSBEDRIJVEN IN NEDERLANDSCH-INDIË.

Ir. J. van der Waerden schrijft ons:

Het Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië voegt in zijn begrotingsoverzicht gaarne de vijf z.g. belangrijkste Gouvernementsbedrijven samen (Bankatwinning, Steenkolenmijnen, Zout, Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst, Staatsspoor en Tramwegen). Het totale netto-overschot wordt dan gepoold en kan over de investering worden omgeslagen. Dezelfde gedragslijn is gevolgd in een artikel in „De Ingenieur” van 3 April jl., waarvoor door den departementschef van Gouvernementsbedrijven gegevens werden verstrekt. Op een investering van 487 miljoen¹⁾, werd aldaar een netto-overschot over 1925 van 76 miljoen gecalculleerd. Het spreekt vanzelf, dat het op deze wijze geheel onmogelijk wordt te volgen en te weten, wat elk onderdeel van staatszorg en overheidsbemoeding en vooral die met het bedrijfsleven en op zichzelf en voor het geheel beteekent en waard is. Als b.v. de Bankatwinning met een kapitaalinvestment van 13,5 miljoen, 40 miljoen gulden winst maakt en de Staatsspoorwegen met 600 miljoen gulden kapitaal niet meer dan 24 miljoen, dan helpt voor de laatste weinig de telsom, dat Bankatwinning en S.S. te zamen in staat zijn met f 640 miljoen kapitaal f 65 miljoen winst 's jaars te maken.

Op de wijze, waarop het Departement van Gouvernementsbedrijven de cijfers groepeerd, is reeds herhaaldelijk critiek uitgeoefend; deze heeft echter in die gedragslijn geen wijziging kunnen brengen.

Waarom niet? Het rendement is toch niet beslissend voor het oordeel over de landsbedrijven? De waardeering der uitkomsten bij een bedrijf als b.v. dat der Staatsspoorwegen in Nederl.-Indië zal worden geboren tegelijk met de zekerheid van een goed en efficiënt beheer; de wetenschap, dat geen andere organisatie het beter zou kunnen doen, zal daarbij tot grooten steun zijn. Uit de uitkomsten blijve dan af te leiden of men met de Staatszorg te ver is gegaan en e.q. of het beleid te wenschen laat.

Bezien wij daarom het hierboven genoemde vijftal bedrijven afzonderlijk.

De Staatsspoorwegen zijn en van 1912—1914, doch vooral in de na-oorlogsjaren overgekapitaliseerd.

In de wandeling heet het nu, dat na den oorlog aan gebrek aan personeel en materiaal het hoofd moest worden geboden, terwijl dit slecht te krijgen en zeer duur was en desondanks moest worden aangeschaft.

¹⁾ Bij dit bedrag zijn enkele honderden miljoenen van het in de Staatsspoorwegen gestoken kapitaal in mindering gebracht, ter escamotage van de z.g. onrendabele bedrijven, gebouwd „niet voor bedrijfsdoeleinden, doch alleen uit staatszorg.”

Toch was in die dagen van een krachtige, blijvende vermeerdering van goederenomzet geen sprake; het was de bekende periode van aanvulling van voorraden en stijging der prijzen. De invloed van het prijsniveau is door de leiding der verkeersbedrijven toen niet begrepen. Men liet veel te lang de tarieven ongewijzigd, dat wil dus zeggen men verlaagde de tarieven in absoluten zin. De exploitatiekosten gingen ontzettend naar boven en men keek over den ongunstigen exploitatie-coëfficiënt heen naar het groote bruto-overschot. De verlaagde tarieven schiepen kunstmatig vervoer en hierop werden de hoogste verwachtingen gebouwd van vervoersuitbreiding en materiaalbehoefte, waardoor materiaal à tout prix werd besteld en dure uitbreiding niet vlug genoeg gereed kon komen. Toen het prijsniveau weer daalde zat Leiden in last. Tegen den draad in kwamen toen tariefverhoogingen (zie in Econ.-Stat. Berichten van 14 Sept. 1921, 1 en 8 Maart 1922 en 4 Oct. 1923 de artikelen van den heer G. J. P. Casperz). Behoorlijke opruiming van personeelsovervloed durfde men echter niet aan en voorzover er desondanks weer evenwicht werd bereikt, bleek dit uiterst labiel. Het is dus niet genoeg, van „malaise” en van „economische crisis” te spreken om het dalende vervoer na 1922 te verklaren of daartoe op den achteruitgang van den import te wijzen.

Bovendien werden nog lang nadat de „Hochkonjunktur” voorbij was, groote kapitalen in Staatsspoorwegen vastgelegd en men praatte het abnormaal dure werken bij het hoge prijsniveau maar steeds goed. Zoo raakten die spoorwegen overgekapitaliseerd.

De „Staatsspoorwegen” construeerden derhalve zichzelf de z.g. „zwakke economische positie”. In feite is deze er nooit geweest en kan behoudens door een ruïneus beleid van dit enorme (en volwaardige) net ook moeilijk ontstaan.

De huidige moeilijkheden blijven *daarin* bestaan, dat dit net door de enorme kapitaaltoevoeging in de na-oorlogsjaren niet in meerdere mate exploitabel is geworden, waardoor dus de last van te groot kapitaalinvestment in den vorm van een laag (winst-)rendement nog langeren tijd zal blijven bestaan en slechts door natuurlijk vervoersaccres naast beleidvol beheer hierop zal kunnen worden gewonnen.

De gemeenschapswaarde van dit groote bedrijf is hierdoor niets te minder en het blootleggen der gave uitkomsten en de critische beoordeeling daarvan mogen de goede gezellen blijven voor behoud en waardeering van het bedrijf.

Hetzelfde geldt m.m. voor de *steenkolenbedrijven*, waarbij de „deficitten” meer zichtbaar werden en nog in sterkere mate naar verontschuldiging werd gezocht.

In de wandeling heet het „Wanruimte in de uit Europa, Japan en Amerika uitgaande schepen, die onder andere steenkolen als ballast uit Japan en Duitschland aanvoerden”, „Daling van de vraag naar kolen door teruggang van alle bedrijven”, „Een gedemoraliseerde kolenmarkt” en wordt het fatale vastleggen van groote kapitalen in de na-oorlogsjaren en en gedurende de hoogconjunctuur verdedigd door „een ware kolennoed, die in Indië in de jaren 1917 en 1918 bedreigd had”.

Nu is de wanverhouding in de import- en exportvrachten t. o. v. Nederl.-Indië er steeds geweest en hebben vóór 1914 o.a. ook de Staatsspoorwegen steeds dankbaar daarvan geprofiteerd. Terwijl anderzijds met wiskundige zekerheid bleef te berekenen, hoe groot de kolenconsumptie-mogelijkheid in Nederlandsch-Indië is en welk (geleidelijk) accres daarbij in acht moet genomen. Wat dit betreft draait Indië al sinds jaren om het ééne miljoen ton steenkolen waarvoor een gereede markt bestaat, terwijl naast de drie Gouvernements steenkolenmijnen, de enkele particuliere mijnen als first-coming leveranciers mogen aangemerkt met op de balans en als prijsregelaar de import (de z.g. wanverhouding) van uitheemsche kolen.

De twee, en na den oorlog de drie, Gouvernements kolenmijnen (Ombilien, Poeloelaut, Boekitase) zijn noodzakelijke ontginningen van Gouvernementswege en zullen dat blijven, ook al is de winstmarge gering. Het Gouvernement met zijn verkeersbedrijven, voorts voor de Archipel- en de Europeesche vrachten mailvaart, voor een ander deel voor de eigen Marine, kan ze niet missen. Doch vergeleken met Europeesche kolenmijnen waren het en moeten het voorloopig blijven, wat ik zou willen noemen: „Kruideniersbedrijven” met vaste cliënteel en daarnaast met „komenijs” — kom-en-eisch — verhoudingen. Doch ook een kruidenier met lokalen omzet kan van zijn winkel meer maken door vooral op zuinigheid in de exploitatie, afval en spillage te letten. Dit laatste brengt hem verder dan ontijdige uitbreiding van het bedrijf.

De efficiency van de Gouvernements steenkolenmijnen in Indië is afhankelijk van beperking van spillage en verwerking van afval (hier ware te lezen gruisafval), van winning van de bijproducten; dus van uitbreiding in de breedte, niet in de diepte.

Thans zitten deze bedrijven vrijwel op de blaren van te heet gerosterde uitbreiding, doch zijn of worden allerminst bedreigd door toenemenden of ongunstigen import van uitheemsche kolen al gevolg van wanruimte in de aankomende schepen. Het percentage met eigen schepen aangevoerde steenkolen van de Hollandsche (en vreemde) stoomvaartlijnen is en blijft uiterst gering en wordt met 20 à 25000 ton 's jaars al hoog genoeg geschat. Ook de zwakke positie der kolenmijnen in de laatste jaren is bij enkele het gevolg van te groote kapitaalinvestiment (uitbreiding) na 1918 en 1921, doch vooral van buiten verhouding opgelopen winningskosten, vooral te hoog voor deels zoo minderwaardige kolen en bij simpele winning der ruwe grondstof.

Men kan dit niet tegenspreken door deze mijnen in een „pool” te doen verschijnen en te doen deelen in de afstraling van 76 miljoen netto winst, verworven met een kapitaal van 487 miljoen, terwijl ze in werkelijkheid met 20 miljoen kapitaal tot een verlies van een vol miljoen gulden bijdragen. Dit verduistert enkel de verhouding voor deze „noodzakelijke” Gouvernements ontginningen, waaraan enkel en alleen de eisch van een goed beheer kan en mag worden gesteld, zonder bij voorbaat te doen rekenen op, of den eisch te stellen van aan leeningsgeld evenredige winsten of bijzondere baten voor de schatkist. Behalve dat deze mijnen nooit als winstbedrijven zijn bedoeld, zijn ze — tot en met 1914 principieel (?) — uit „gewoon” betaald en is er dus feitelijk niet voor geleend. Doch ook al moeten ze onder de schuldverhouding van het Gouvernement als tegenbezittingen worden aangemerkt, dan nog zitten ze in den onalthans niet direct — rendabelen hoek. Het Gouvernement kan ze niet missen, al mag (moet) de strengste eisch voor behoorlijke exploitatie worden aangelegd. ¹⁾

De rest uit het befaamde winststaatje:

1. Bankatwinning	+ 39.5 miljoen
2. Steenkolenmijnen	÷ 0.9 „
3. Zout	+ 10.1 „
4. Post-, Telegr. en Telef.d	+ 3.- „
5. Staatsspoor en Tramw.	+ 24.2 „

Netto-overschot te zamen + 75.9 miljoen

doet de wolken optrekken.

De *P.T.T.-dienst* met zijn 45 miljoen kapitaal maakte in 1925 alweer 3 miljoen netto-winst (en hier is het werkelijk netto, dus na behoorlijke afschrijving en met een niet-geflatterde balans), is dus weer in het spoor en denkt ernstig aan tariefverlaging. ²⁾

¹⁾ Het feit dat de mijnen nog steeds steunen op dwangarbeid blijve hier onbesproken.

²⁾ De uitkomsten van den Dienst van *Waterkracht en Electriciteit* verschijnen daarentegen nog wat onwerkelijk; bij dezen dienst worden *ten laste* der andere bedrijven winsten geboekt (en zulks heeft men in handen door eenzijdige tarieven), waarop op den duur niet te rekenen valt.

Het *Zout* met z'n 10 miljoen kapitaal zou in 1925 10 miljoen netto-winst hebben gebracht en zou naar het voorkomt dus meer dan zijn monopolie-, — c.q. fiscalen — plicht hebben gedaan. De vraag rijst of hier beleid en accijnsverlaging niet zullen moeten parallelloopen.

Ten slotte: de *Bankatwinning*, met een gewaardeerd kapitaal van 13 à 14 miljoen gulden, waarbij bij topmarkt een winst van 40 miljoen in één jaar is behaald, schijnt werkelijk den horizon van de Gouvernementsbedrijven te kunnen beheerschen, ware het niet, dat op een zichzelf uitputtende ontginning geen blijvende toekomstverwachtingen mogen gebouwd; hetgeen door de leiding van Gouvernementsbedrijven en door de Regeering trouwens al langeren tijd wordt ingezien. Doch daarom blijve bij elke beoordeeling zulks ook vooropgesteld en het standpunt onaangestaan, dat elk karretje zijn eigen last te dragen heeft en dat dus geenerlei integratie der resultaten is toegelaten. Met andere woorden dat niet de Spoorwegen of de Mijnen in de schaduw (of de zon?) van Tin en Zout mogen gebracht of met veeren versierd, welke niet de hunne zijn.

Te minder in de toekomst, nu de „Bezuiniging” op het totaal-budget tot het wegsnijden van uitwassen en luxe bij het meerendeel der bedrijven heeft geleid en er ten slotte toch is geconsolideerd. De begrooting van 1927 toont dit al wel aan.

Zoodra in het louter besteden van groote kapitalen in Westersche bedrijven niet meer aan „Welvaartpolitiek bij uitnemendheid” wordt gezien of gepropageerd, doch nu er weer gepoogd wordt om den waren economischen toestand te onderkennen en gebleven wordt binnen het financieel kunnen, kan het verleden worden overwonnen.

Ten slotte laten wij nog volgen de werkelijke eindcijfers over 1925, voor de bedrijven, ondergebracht bij meergenoemd Departement, en de vergelijkings- (verwachtings-) cijfers voor het loopende jaar 1926, alsmede die voor 1927, zooals die voorkomen in de ontwerp-begrooting voor dit jaar, van welke begrooting de behandeling in den Volksraad dezer dagen werd beëindigd en na September in de Staten-Generaal in Holland zal aanvangen.

Bedrijf en jaar	Bruto ontv.	Bruto uitg.	Bruto overschot	Afschrijving	Netto overschot	Kapitaal	Rente
<i>Bankatwinning.</i>							
							%
1925 ¹⁾	61.293	18.133	43.160	1.324	41.834	13.140	318
1926 ²⁾	40.818	16.210	24.608	1.447	23.161	13.801	170
1927 ³⁾	42.524	16.295	26.229	1.650	24.569	14.338	170
<i>Zout (regie).</i>							
1925 ¹⁾	19.361	7.901	11.460	0.507	10.953	12.688	86
1926 ²⁾	19.152	8.000	11.150	0.557	10.953	13.045	82
1927 ³⁾	18.756	8.195	10.560	0.603	9.957	13.515	74
<i>Steenkolenmijnen.</i>							
1925 ²⁾	14.050	13.690	0.360	1.234	0.924	19.666	—
1926 ²⁾	18.425	15.442	2.933	1.536	1.397	21.826	6,4
1927 ³⁾	15.735	13.499	2.236	1.631	0.605	22.138	2,7
<i>Staatsspoor- en Tramwegen.</i>							
1925 ¹⁾	74.953	49.782	24.811	8.959	15.852	600.000	2,64
1926 ²⁾	73.500	51.389	22.111	9.151	12.960	610.000	2,1
1927 ³⁾	77.392	52.810	24.582	9.450	15.132	629.978	2,25
<i>Post-, Telegraaf- en Telefooninst.</i>							
1925 ²⁾	30.086	23.314	6.772	3.117	3.055	45.409	6,7
1926 ²⁾	30.091	24.353	6.738	3.737	3.001	49.294	6
1927 ³⁾	32.212	24.726	7.486	3.796	4.246	46.920	9
<i>Dienst van Waterkracht en Electriciteit.</i>							
1925	vergelijkingscijfers nog geen waarde.						
1926 ²⁾	1.961	0.504	1.456	0.132	1.123	11.909	9
1927 ³⁾	2.039	0.513	1.526	0.259	1.267	12.101	10
<i>Goud- en Zilvermijnen.</i>							
1925 ¹⁾	1.918	0.945	0.973	0.653 ⁴⁾	0.320	5.542	6
1926 ²⁾	2.425	1.247	1.179	0.859 ⁴⁾	0.319	5.171	6
1927 ³⁾	2.434	1.292	1.142	0.879 ⁴⁾	0.262	4.368	6

¹⁾ Herziene cijfers. ²⁾ Cijfers „De Ingenieur”. (ir. Roelofsen). ³⁾ Begrotingscijfers. ⁴⁾ Liquidatie-aflossing van 20 %^o. ⁵⁾ Raming. ⁶⁾ Reëel. ⁷⁾ Geflatteerd. ⁸⁾ Leeningsrente.

Uit de omstandigheid, dat hier definitieve jaar-uitkomsten en verwachtingen te zamen gegroepeerd zijn, volgt, dat vergelijking der opvolgende jaren onderling niet zonder meer mogelijk is en slechts met groote voorzichtigheid (dus critisch) inag geschieden. 1925 toont zich, door de *tinopbrengsten* min of meer als een topjaar en biedt dus ook daarom geen maatstaf voor de beoordeeling van het geheele beheer.

Een andere zwakke plek in het geheel vormt de afschrijvingspolitiek, welke voor tin en goud-zilver een ander karakter draagt en dus een andere evenredigheid moet krijgen dan b.v. voor S. S. en P. T. T.

Zoo duidt in een staatje in „De Ingenieur” van 3 April 1926 geproduceerd:

Bedrijfsresultaten der 5 voornaamste Gouvernements-bedrijven over 1921—1925.

Bedrijfsresultaten	1921	1922	1923	1924	1925
Bruto-ontvangsten	181.8	169.-	176.1	190.2	200.-
Bedrijfsuitgaven	157.-	137.7	116.2	109.8	115.-
Bruto-overschot	24.8	31.3	59.9	80.4	85.-
Afschrijvingen	5.9	9.-	7.8	8.2	9.-
Netto-overschot	18.9	22.3	52.1	72.2	76.-

het verloop der „afschrijvingen” zoowel op absolute als relatieve onjuistheid daarvan; behalve nog dat een afschrijving van ± 9 miljoen in totaal nauwelijks de voor het Staatsspoorwegbedrijf alleen noodzakelijke afschrijving vertegenwoordigt. Het verloop der afschrijvingen, als hier gegeven voor 1921—1925, beoordeeld naar de bruto-overschotten en kapitalen, toont op zichzelf eene willekeurigheid, welke enkel door haar onbegrijpelijkheid wordt overtroffen. Doch hierover is reeds genoeg gezegd en geschreven.

Nogmaals de diverse Gouvernementsbedrijven mogen, zooals ze 1927 thans tegemoet gaan, gerust elk voor zich worden blootgelegd en beoordeeld; alleen zal voor enkele ervan een meer naarstig beleid blijven geëischt dan in het jongste verleden er bij is voorgekomen.

Gescheiden beoordeeling toont dan het best waar dat beleid kan (zal moeten) worden verbeterd en versterkt, of waar het doel of de te eischen efficiency niet wordt bereikt. Men make zich voor dat openleggen (open kaart spelen) geen zorg.

Aan vervreemding c.q. verkoop van een of meer harer bedrijven kan geen Indische Regeering meer denken. Wel mag gehoopt worden, dat voorkomen zal worden dat de mode-bacil der „Gemengde Bedrijven” er niet aan zal vermogen te gaan knagen.

Over enkele dier pseudo-Gouvernementsbedrijven (de gemengde electriciteitsbedrijven), welke in staat schijnen de staatsbedrijven en hun gemeenschapskarakter op een hellend vlak te helpen, moge een afzonderlijke beschouwing volgen.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE BESLUITEN VAN DEN VOLKENBOND BETREFFENDE DE WIJZIGINGEN IN DE BEGROTING EN DE REGELING VAN HET GELDWEZEN IN OOSTENRIJK.

Dr. Richard Kerschagl te Weenen schrijft ons:

De aangelegenheden, waarvoor Oostenrijk zich ditmaal tot den Volkenbond heeft gewend, betreffen in de eerste plaats de begroting. In den loop van 1926 was het gebleken, dat de begroting voor dit jaar overschreden zou moeten worden. Dit had drie oorzaken. Vooreerst de eischen der beampten, welke een verhooging van de uitgaven met 56 miljoen schilling noodig maakten. Ten tweede de uitgaven voor productieve werken, welke vereischt werden, zoowel in verband met den snellen voortgang van de electricificatie der spoorwegen alsook wegens het onverwacht groote aantal werklozen. In de derde plaats moest

de Regeering ter uitbetaling van de schulden der in moeilijkheden geraakte Centralbank der Deutschen Sparkassen voorloopig een bedrag van 62,5 miljoen schilling beschikbaar stellen.

De Financieele Commissie van den Volkenbond heeft deze vermeerdering van uitgaven goedgekeurd, doch daarnevens op bezuiniging aangedrongen in verband met den op het economisch leven rustenden belastingdruk.

Ook werd goedgekeurd de beschikbaarstelling van het grootste gedeelte van het nog resterende bedrag der Volkenbondsleening. De Financieele Commissie stemde erin toe, dat nog 60 miljoen schilling voor 1927 beschikbaar werd gesteld voor de electricificatie; over de bestemming van dit bedrag zullen echter in December nauwkeurige mededeelingen moeten worden gedaan.

De tweede groep van besluiten, welke te Genève zijn genomen, betreffen het geldwezen. Reeds op de laatste zitting te Genève was aan de Oostenrijksche Regeering de uitgifte van 75 miljoen schilling kortlopend schatkistpapier toegestaan, zonder dat nog de nadere bijzonderheden dezer uitgifte waren vastgesteld. De bedoeling van dezen maatregel was driedelig.

Ten eerste wilde men weder een markt scheppen voor kortlopend schatkistpapier ter bevrediging van de kasbehoefden van den Staat, evenals zulks in andere landen voorkomt zooals in Engeland en Duitschland. Daarbij moest er voor worden gewaakt, dat het schatkistpapier zonder eenigen nadeeligen invloed op de valuta zou blijven en op geenerlei wijze een inflatorisch karakter zou dragen.

Ten tweede zou de Regeering na uitgifte van bovenbedoeld schatkistpapier een bedrag van 50 miljoen schilling uit het restant der Volkenbondsleening bezigen tot afbetaling van de bestaande schuld van den Staat aan de Nationale Bank. Aldus zou een schuld op langen termijn van den Staat aan de Bank worden omgezet in kortlopend schatkistpapier, zonder dat dit nadere maatregelen van de Bank zou vereischen.

Ten derde zou het restant van 25 miljoen schilling gebezigd worden ter bevrediging van extra kasbehoefden, welke zich tegen het einde van elke maand gewoonlijk doen gevoelen, en tot bevrediging waarvan tot dusverre een deel van de Volkenbondsleening werd gebezigd, welk laatste thans voor beleggingsdoeleinden gebruikt zou kunnen worden.

De Raad van den Volkenbond heeft de desbetreffende wetsontwerpen onderzocht en ten deele in overleg met de Regeering eenigszins gewijzigd. Zij zullen nu zoo spoedig mogelijk in behandeling worden genomen. De te nemen maatregelen zijn in een tweetal wetsontwerpen neergelegd.

De eerste wet betreft de uitgifte van schatkistpapier. De Minister van Financiën wordt gemachtigd een bedrag van 75 miljoen schilling aan schatkistpapier ter bevrediging van voorbijgaande kasbehoefden uit te geven, welk bedrag bij de Nationale Bank voor rekening van den Staat wordt gestort. Dit schatkistpapier mag slechts luiden in schillings, slechts dienen tot bevrediging van tijdelijke kasbehoefden en geen langeren looptijd hebben dan hoogstens zes maanden. Binnen zes maanden na de eerste uitgifte van schatkistpapier moet 50 miljoen schilling uit het restant van de Volkenbondsleening worden aangewend tot afbetaling van de schuld van den Staat aan de Bank. Door deze afbetaling, welke geschiedt uit het restant der credieten in vreemde valuta, vermindert de schuld van den Staat aan de Bank van rond 179 miljoen schilling tot rond 129 miljoen schilling en wordt de dekking van de Bank verhoogd van rond 534 miljoen schilling tot rond 564 miljoen schilling.

De tweede wet betreft een verandering van de statuten van de Oostenrijksche Nationale Bank. Art. 50 der statuten was tot dusverre zoo streng geredigeerd, dat aan de Nationale Bank alle middellijke en onmiddellijke zaken met den Staat, de landen en de

gemeenten verboden waren, indien niet terstond de tegenwaarde in goud of deviezen werd geleverd. De Bank mag nu voortaan het uitgegeven schatkistpapier tot het totaalbedrag van 75 miljoen schilling disconteerden of beleenen, echter slechts dan, wanneer dit papier wordt aangeboden door een solide firma of instelling met uitzondering van den Staat, de landen, de gemeenten en de Overheidsondernemingen. Daarmede is alle kans op inflatie uitgesloten, omdat, nog afgezien van het feit, dat door bovenbedoelde afbetaling uit het restant van de Volkenbondsleening een reductie van de biljettencirculatie met 50 miljoen schilling plaats vindt, discontoeering of beleening van schatkistpapier uitsluitend zal mogen geschieden in den vorm van crediet aan den discontant of beleener, waarbij slechts *zijn* soliditeit beslissend zal zijn en juist als bij het disconteerden van wissels een verplichting tot het aannemen van zulke papieren voor de Bank niet bestaat. Bovendien zal het bedrag van gediscoteerd en beleend schatkistpapier afzonderlijk op de balans der Bank worden opgenomen, om volledige publiciteit te waarborgen. Nog afgezien van het feit, dat bij een totale circulatie van 860 miljoen schilling en een metaaldekking van meer dan 60 pCt. het bedrag van 75 miljoen schilling geen rol speelt, is toch met pijnlijke nauwgezetheid alles vermeden, wat later mogelijkerwijs aanleiding tot wantrouwen zou kunnen geven of inflatie in de hand zou kunnen werken. Bij het redigeeren der desbetreffende wetsontwerpen heeft men zich over het geheel gericht naar de bepalingen, welke de discontoeering van schatkistpapier van het Deutsche Rijk door de Rijksbank betreffen.

AANTEKENINGEN.

Voordrachten van Prof. von Mises.

Prof. Dr. Ludwig von Mises uit Weenen, hoopt, daartoe uitgenoodigd door de Ver. voor Studiebellingen aan de Handels-Hoogeschool en de Jur. Fac. Ver. van het Utrechtsch Stud. Corps, in den loop der maand October eenige lezingen te Rotterdam en Utrecht te komen houden resp. over „Staat und Volkswirtschaft” en „Die Soziologie des Privateigentums”.

Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Ned.-Indië.

De maandstatistiek 1926 No. 6 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden bevat o.m. het volgende:

Invoer. Thans is de reeds meermalen aangekondigde herziening van de reeks der invoerartikelen nagenoeg voltooid. Slechts ontbreken nog de volledige gegevens omtrent *zuwavelzure ammonia*, terwijl ook prijzen van enkele *levensmiddelen* wellicht nog een geringe correctie zullen ondergaan. Het totaal aantal opgenomen artikelen evenwel is zoo talrijk, dat deze elementen op den algemeenen gang van het indexcijfer geen invloed van praktisch belang kunnen uitoefenen, zoodat de nieuwe serie thans zonder bezwaar gepubliceerd kan worden. *De oude serie kan nu als vervallen worden beschouwd.*

De nieuwe serie omvat 72 artikelen, d.i. 21 meer dan de vroeger gepubliceerde. Het algemeene niveau van deze nieuwe serie is lager, hier en daar (met name voor de groepen *Metalen*, *Chemicaliën* en *Diversen*) zelfs aanzienlijk lager dan dat van de vroegere, te eenzijdige reeks.

Het hoogste indexcijfer behouden de *textiele goederen*. Tusschen 1922 en 1925 zijn zij vrijwel op dezelfde hoogte blijven staan; in het loopende jaar evenwel trad een aanzienlijke prijsdaling in, en in Juni j.l. staan zij 25 punten beneden het gemiddelde van 1925.

De *metalen* staan relatief het laagst. Zoowel de voornaamste *ijzersoorten* als *rood koper* naderen weer dicht het niveau van 1913.

Het gemiddelde indexcijfer van alle invoerartikelen bedroeg in Mei en Juni 1926, d.i. negen punten lager dan het gemiddelde van 1925.

Uitvoer. Moest de vorige maand gewag worden gemaakt van een correctie der indexcijfers voor *arachides*, thans moest ten gevolge van het ontvangen van nieuwe gegevens opnieuw een herziening plaats vinden, en wel ten aanzien van *arachides*, *cacao* en *djarakpitten*. Een en ander is echter meer van theoretisch belang en had op de uitkomst, die

zich in het algemeene indexcijfer vertoont, ternauwernood invloed.

Dit algemeene indexcijfer begon na Mei 1925 met schommelingen te stijgen, voornamelijk door den invloed van *rubber*, *peper* en *katjang idjoe*, tot in December het hoogste punt van het jaar werd bereikt. Januari en Februari 1926 vertoonden een sterke en voortgaande reactie, vooral in de rubberprijzen, terwijl in Maart j.l. vrijwel alle artikelen lager genoteerd zijn. De reactie zet zich voort in April, geaccentueerd door een opmerkelijke prijsdaling van *maïs* en van *peper*, en voor *rubber* en *peper* ook in Mei. Door betere prijzen van *suiker*, *maïs* en *kapokpitten* is het algemeene indexcijfer voor deze laatste maand intusschen weer een drietal punten hooger, doch in Juni veroorzaken verschillende artikelen (*citronella-olie*, *kapok*, *rubber* en *suiker*) opnieuw een daling, in weerwil van de betere prijzen van *peper* en *katjang idjoe*.

De markt voor *maïs* werd te Batavia langen tijd hoog gehouden, doordat de aanwezige voorraad geheel voor binnenlandsche consumptie bleef bestemd; de slechte berichten omtrent den padiogst werkten hiertoe mede. Toen de nieuwe rijstogst bleek mee te vallen, en men tevens een grooten invoer van buitenlandsche rijst verwachtte, werd de binnenlandsche vraag veel minder; de voorraden moesten geruimd worden en tevens maakte een plotselinge verlaging der vrachten uitvoer tegen lagere prijzen loonend. De prijs viel in April met bijna zeventig punten. Mei geeft een klein herstel. Ook de passerprijzen van *maïs* zijn in Januari-April, hoewel veel geleidelijker, zeer sterk gedaald.

De *witte peper* schijnt na een geweldige prijsstijging voorn. sinds Mei/Juni 1925, gevolgd door een gevoelige reactie sinds Januari j.l., eenigszins tot stabiliteit te zijn gekomen.

De prijs van de *rubber* bleef na de speculatieve hausse van het vorige jaar, die in November haar toppunt bereikte, eerst zeer snel en sinds Februari j.l. geleidelijk dalen; sinds Februari is hij weer lager dan in 1913/14, die als crisisjaren in de geschiedenis der rubberprijzen bekend staan. Niettemin is de prijs nog zeer hoog te noemen, doch de buitengemeene ontwikkeling van dit zoo jonge artikel veroorzaakt, naast heftige prijsbewegingen, dat het prijsniveau van 1913 en 1914 niet rechtstreeks met het huidige vergelijkbaar is.

Na het uitbreken van den oorlog blijven de prijzen te Batavia verre ten achter bij die te Londen; in 1918 is het verschil 40 pCt. ten nadeele van Batavia. Het jaar 1919 heeft voor Engeland en Java een tegenovergestelde betekenis: in Engeland treedt de malaise in, maar voor Java is er ontspanning en herademing. In den tijd van de rubbercrisis 1921—1924, zijn de prijzen te Londen en te Batavia vrijwel gelijk; doch de speculatieve hausse van 1925 is voor een aanzienlijk deel een Londensche affaire: Batavia gaat wel mee, maar blijft 8 à 9 pCt. ten achter.

Bovengenoemd prijsverschil tusschen Engeland en Java gedurende 1918—1920 wordt evenwel niet alleen veroorzaakt door den uiteenloopenden invloed op deze landen van den oorlog. De wisselkoers op Londen vertoont in 1918 en in het begin van 1920 geweldige inzinkingen. De prijzen van 94, 87 en 78 pCt. der prijzen in 1913/14 te Londen, naast prijzen te Batavia van 54, 78 en 68 pCt. van dezelfde prijzen, worden voor 13, 6 en 9 pCt. veroorzaakt door de Engelse inflatie. Rekening houdende met de waarde van het Engelse geld, bemerkt men, dat reeds in 1920 het prijsniveau te Batavia gelijk is aan dat te Londen.

Een geheel ander beeld dan de rubberprijzen vertoonden de *theeprijzen*. Merkwaardig zijn de betrekkelijk rustige gang en de gestadige opgang, waarin dit artikel zich verheugen mag. Het herstel na den oorlog was hier even markant als bij de rubber, doch veel beheerschter en blijvender.

Indexcijfers van 72 invoer- en 20 uitvoerartikelen in den groothandel te Batavia, Soerabaja en Semarang.

	Invoerartikelen.						Uitvoer-artik.	Tot-groot-hand.
	Textiel-goederen ¹⁾	Levensmiddelen ²⁾	Metalen ³⁾	Chemicaliën ⁴⁾	Diversen ⁵⁾	Totaal		
1913.	100	100	100	100	100	100	100	100
1922.	208	166	172	174	175	182	129	170
1923.	208	163	174	174	169	181	149	174
1924.	212	164	167	164	168	179	155	174
1925.	208	161	161	154	165	173	146	167
April 1926.	191	191	155	158	160	167	133	160
Mei	186	186	148	157	157	164	136	158
Juni	183	183	149	156	157	164	134	157

1) 20 art. 2) 12 art. 3) 12 art. 4) 15 art. 5) 13 art.

Kleinhandelsprijzen. De serie indexcijfers voor artikelen van in- en uitheemschen oorsprong is nu zoo samengesteld, dat de inheemsche en de uitheemsche groep geheel parallel zijn.

De kleinhandelsprijzen der *uitheemsche* artikelen vertoonden in 1925 over het geheel genomen een beeld van stilstand: zij bleven schommelen om het indexcijfer 151. In Maart en April 1926 waren zij iets lager dan in Januari en Februari, en Mei ligt met 146 weer drie punten beneden April.

Het algemeene indexcijfer der *inheemsche* artikelen is in 1925 gemiddeld 13 punten lager dan in 1924. In Maart is het cijfer nog even hoog als het gemiddelde van 1925, terwijl in April de duurte van Lebaran zich doet gevoelen. Door een prijsstijging van *rijst*, die een prijsdaling van *aardappelen*, *eieren* en *vleesch* te niet doet, staat Mei nog even hoog als April. De prijsveranderingen in Juni zijn onbeduidend. In Juli zijn de prijzen gemiddeld lager.

Indexcijfers van kleinhandelsprijzen van verbruiksartikelen van in- en uitheemschen oorsprong te Batavia.

	In- heemsch 1)	Uit- heemsch 1)	Totaal	Voeding 2)
1913/14	100	100	100	100
1923 ..	194	173	183	182
1924 ..	182	158	170	170
1925 ..	169	152	160	158
Juli 1925 ..	174	161	168	—
Augustus ..	176	162	169	—
September ..	178	161	170	—
October ..	177	162	169	—
November ..	177	161	169	—
December ..	176	161	169	157
Januari 1926 ..	167	151	159	157
Februari ..	167	152	161	158
Maart ..	169	149	158	157
April ..	171	149	160	158
Mei ..	171	146	159	157
Juni ..	170	147	159	157
Juli ..	167	145	156	154

1) 20 artikelen. 2) 35 artikelen.

Passerprijzen. In November 1925 doet de invloed van de lange droogte en van den slechten padioogst in Midden- en Oost-Java zich reeds duidelijk gevoelen. Met uitzondering van *beras*, en van artikelen als *vleesch* en *Javaansche suiker*, die door het misgevas niet onmiddellijk worden beïnvloed, zijn de gemiddelde prijzen van 1925 dan ook iets hooger dan die van 1924, terwijl Januari jl. een aanzienlijke prijsstijging vertoont. Sindsdien echter dalen de prijzen weer; een prijsdaling die men telken jare in de eerste maanden kan waarnemen, doch die dit jaar een zooveel sneller verloop had dan het vorige jaar, dat de meeste prijzen die der overeenkomstige maanden van 1925 weer beginnen te naderen, terwijl sinds April *mais* en *kedelee* zelfs weer lager genoteerd zijn dan een jaar tevoren; alleen de prijzen van *Arachides* blijven hoog; Juni vertoont voor *rijst* en *mais* de seizoen-stijging.

Loonen en grondhuren in de Javasuikerindustrie.

Het laatst verschenen Jaarverslag van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in Nederlandsch-Indië — loopende tot en met 31 December 1924 — bevat ook ditmaal de gebruikelijke cijfers, die betrekking hebben op hetgeen door de industrie wordt betaald aan loonen en leveringen door de Inlandsche bevolking, en aan grondhuren, een en ander met grafieken toegelicht. Sedert 1916 heeft het Syndicaat deze gegevens verzameld en verwerkt in een algemeen staats. Ten aanzien van de loonen, aan de Inlandsche arbeiders der industrie uitgekeerd, gelden de onderstaande cijfers:

Oogstjaar	Totaal vermalen bruto bouws	Loonen per bouw	Loonen totaal
1916	221.823	f 264.04	f 58.570.144,92
1917	226.082	266.—	60.137.812,—
1918	229.791	268.37	61.669.010,67
1919	193.977	284.09	55.106.925,93
1920	219.925	360.44	79.269.767,—
1921	224.724	451.57	101.478.616,68
1922	226.760	427.63	96.969.378,80
1923	223.975	378.59	86.687.645,25
1924	242.828	382.37	92.850.142,36

Wat aangaat de z.g. leveringen door de Inlandsche bevolking, deze bedroegen achtereenvolgens:

Oogstjaar	Per bouw	Totaal
1916	f 16,68	f 3.700.007,64
1917	23,29	5.265.449,78
1918	20,57	4.726.800,87
1919	24,81	4.812.569,37
1920	34,47	7.580.814,75
1921	47,59	10.694.615,16
1922	33,64	7.628.206,40
1923	33,24	7.382.154,—
1924	27,77	6.743.333,56

Aan grondhuren is, echter uitsluitend voor de Gouvernementslanden, dus zonder de Vorstenlanden (Residenties Soerakarta en Djokjakarta) in den loop der jaren uitgegeven:

Jaar	Per bouw	Totaal Gouvernementslanden
1916	f 40,16	f 7.503.815,68
1917	42,23	8.054.063,37
1918	52,75	10.124.518,50
1919	56,88	9.283.669,20
1920	60,69	11.717.446,55
1921	66,96	12.390.948,—
1922	74,05	13.702.434,15
1923	81,96	15.285.621,96
1924	87,13	17.133.504,59

In de Vorstenlanden werd over 1924 aan grondhuur en pacht uitgegeven f 2.793.528 tegen f 2.175.353 in 1923. Het jaarverslag wijst erop, ter voorkoming van misverstand of onduidelijkheid, dat deze bedragen geen juist vergelijkingsmateriaal vormen met de cijfers van vóór 1919, dat is van vóór de z.g. Vorstenlandsche reorganisatie. Want in deze cijfers wordt geen scheiding gemaakt tusschen de gebieden in de Vorstenlanden, die wel, en die nog niet gereorganiseerd zijn, tengevolge waarvan feitelijk ongelijksoortige grootheden, nl. de pachten in de niet-gereorganiseerde gebieden en de grondhuren der geconverteerde ondernemingen bij elkaar zijn opgeteld. Wanneer deze cijfers betreffende de Vorstenlanden in de laatste jaren dan ook werden opgenomen, geschiedde dit niet om eene vergelijking te treffen tusschen hetgeen vroeger en nu in de Vorstenlanden wordt betaald, maar uitsluitend om een beeld te verkrijgen van het totaalbedrag, dat de suikerindustrie voor hare gronden van jaar tot jaar betaalt. Dit bedrag komt in totaal voor 1924 op bijna f 20 miljoen, welk cijfer het Jaarverslag aanleiding geeft tot de opmerking, dat de voortgezette stijging der grondhuurprijzen de industrie met zorg blijft vervullen.

Totaal is dus in 1924 een bedrag van ruim f 119 miljoen aan de Inlandsche bevolking door de suikerindustrie uitgekeerd, hetgeen deze een inkomen verschafte ad f 499 per bouw, gelijkstaande met de cijfers, die over 1922 en 1923 (zie nummer E.-S. B. van 15 April 1925) werden bereikt.

Aan de hand van de toen en vroeger gegeven cijfers kon worden berekend, dat achtereenvolgens in de jaren 1917 tot en met 1923 percentages van resp. 41,8; 36%; 39%; 28; 39; 36 en 37 pCt. van de totaal-kosten van den oogst aan de Inlandsche bevolking ten goede kwamen. Hierbij werd echter geen rekening gehouden met hetgeen kan worden becijferd voor inkomsten van de Inlandsche bevolking uit rietlanden, bibitlanden en opkoop van bevolkingsriet. Vermeerderd men het genoemde totaalcijfer met de inkomsten uit deze bedragen, die voor 1924 op ruim f 5½ miljoen mogen worden gesteld, dan worden voor 1924 cijfers van resp. 35 pCt. en 36½ pCt. bereikt.

Evenals voorgaande jaren, is, dank zij de werkzaamheid van de Economisch-Statistische Afdeeling van den Java Suiker Werkgevers-Bond, berekend kunnen worden hetgeen door de suikerindustrie aan de Landsinkomsten is bijgedragen. De verkregen cijfers staan de volgende recapitulatie toe:

a. Vennootschapsbelasting	f 24.120.000,—
b. Uitgaven voor Post, telefoon en telegrafie	„ 768.000,—
c. Vrachten Staatsspoorwegen	„ 10.389.000,—
d. Bijdragen voor cultuurpolitie, rietbewaking e.d.	„ 2.336.000,—
e. Vaste jaarlijksche bijdrage onderhoud irrigatiewerken	„ 621.000,—
f. Bijdrage ineens voor aanleg of verbetering van irrigatiewerken	„ 819.000,—
g. Verponding en erfpachtscanon	„ 728.000,—
h. Wegenbelasting (gewestelijke)	„ 610.900,—
j. Personeelsbelasting ten laste v. h. bedrijf	„ 23.000,—
k. Invoerrechten	„ 1.380.000,—
l. Haven- en bakengelden	„ 360.000,—
m. Zegelbelasting	„ 153.000,—
	f 42.307.900,—

waarbij de onderstaande indirecte bijdragen in 's Lands middelen kunnen worden geteld:

n. Zegelbelasting	„ 948.000,—
o. Inkomstenbelasting Europeesch personeel, fabrieken, concerns en organisaties	„ 4.447.000,—
p. Inkomstenbelasting Inlandsch personeel idem	„ 420.000,—
	f 48.122.900,—

bij welk bedrag nog een bijdrage aan de Nederlandsche Dividend- en Tantiëmebelasting van pl.m. f 3 miljoen moet worden in aanmerking genomen.

Uit het bovenstaande blijkt dus, dat de suikerindustrie in 1924 volgens eene nauwkeurige raming, die h.i. aan den voorzichtigen kant is gebleven, minstens f 48 miljoen direct en indirect aan 's Lands middelen heeft bijgedragen. In 1921, 1922 en 1923 waren deze bedragen resp. f 44½, f 46½ en f 42 miljoen. Reeds daarom worden deze cijfers niet geacht, de beteekenis van de suikerindustrie voor de Landsinkomsten overdreven voor te stellen, omdat verschillende inkomsten, welke de Staat direct of indirect uit de suikerindustrie trekt, daarin niet verdisconteerd konden worden, wijl de gegevens daartoe ontbraken.

BOEKAANKONDIGING.

De sociaal-economische beteekenis van het Nederlandsch-Belgische verdrag, door Th. van Lier.

De kennisneming van het bovenvermelde geschrift is in hooge mate teleurstellend. Men zou van een verdediger van dit verdrag, na de uitvoerige bestrijding, welke het, van de dagbladders nog gezweven, in tal van gedocumenteerde brochures en tijdschriftartikelen heeft ontmoet, hebben mogen verwachten, dat hij althans de voornaamste argumenten zijner tegenstanders aan een nader kritisch onderzoek had onderworpen. Hiervan heeft de Heer v. Lier zich echter zorgvuldig onthouden, ofschoon het bestek van de niet minder dan 124 bladzijden beslaande brochure hem daartoe toch zeker voldoende ruimte bood. Op hoogen toon gaat hij met betrekking tot de tegenstanders van het verdrag en hunne bezwaren over tot de orde van den dag.

De brochures van het Nationaal Comité van Actie worden niet ontleed, wijl, naar de Heer v. L. meent, zijn geschrift in zijn geheel antwoord geeft „op het geschrift van die zijde.” Aan „oppervlakkig geschrift als dat van den Heer Nierstrasz,” wenscht hij „geen tijd en papier te verspillen.” De betoegen van Prof. Colenbrander worden terloops genoemd, maar niet verder onderzocht, vermoedelijk omdat de heer v. L. hem rangschikt onder de historici ten onzent, die, „als zij naar de pen grijpen om hun commentaar te leveren over een dergelijk onderwerp, plotseling hun zin voor „historie” schijnen te verliezen en zich niets meer schijnen te herinneren, dan hetgeen in de 19e eeuw is voorgevallen”.¹⁾ De heer Fokker wordt even-

¹⁾ Van een schrijver, die tegenover onze historici zulk een hoogen toon aanslaat, zou men zeker de uitspraak niet verwachten, dat „Nederland niet de mogendheden de neu-

min genoemd als de ingenieur Ramaer, die in zijn bekende brochure het eerst tegen het ontwerp-verdrag in het krijt trad. De zoo belangrijke brochure van den kapitein Harberts wordt ter zijde gelegd met de schampere opmerking, dat zij het „sprekend bewijs” levert voor schr.'s opvatting, dat men „bij „militairen” in het algemeen geen ruime visie op internationale verhoudingen” zoeken moet. (Ook de Luitenant-Generaal van Oordt kan zich dit voor gezegd houden!) En, natuurlijk, de brochure van den heer Valter is een vermelding, laat staan wederlegging, eerst recht niet waard!

Met deze houding tegenover zijn tegenstanders aangenomen vormen de, bladzijden vullende, aanhalingen uit de Mem. v. Antw. van den Minister, uit de rede van den heer Bongaerts en uit de schriftelijke en mondelinge behandeling van het Verdrag in het Belgische Parlement een wel zeer treffend contrast.

Het ergerlijkst is echter, dat de heer v. L. zich niet ontziet om bij herhaling te insinueren, dat de uit diepgevoelde teleurstelling over miskenning van Nederlandsche levensbelangen in, en groote beduchtigheid over de politieke gevolgen van het ontwerp, zooals het daar ligt, geboren strijd voor het heropenen van de onderhandelingen met België in dienst zou staan van „vreemde” belangen! (blz. 5, 38, 45, 102). Aan deze, zonder spoor van eenig bewijs, neergeschreven bewering gaan wij overigens met minachting voorbij.

Zijn de hier aangewezen gebreken van de brochure des heeren v. L. even opmerkelijk als betreurenswaardig, haar inhoud is niet minder teleurstellend. De schrijver praat voortdurend om het ontwerp, waarvan de feitelijke inhoud nergens in bijzonderheden wordt medegedeeld, heen, en levert daarbij beschouwingen, welke goeddeels geheel achterwege kunnen blijven. Is er, mag men vragen, hier te lande iemand, die zou willen ontkennen, dat de economische betrekkingen tusschen Nederland en België voor ons bedrijfsleven groote beteekenis hebben? Met zijn uitvoerige, door cijfers toegelichte¹⁾ beschouwingen op dit punt loopt hij een open deur in²⁾. En evenzoo is ook door de bestrijders van het verdrag telkens met allen gewenschten nadruk erkend, dat ons land aan de na-

traliteit van België mede had bezegeld” (blz. 34). Die neutraliteit werd, „ook in het belang van Nederland in het leven geroepen” (Mem. v. Antw.) door de mogendheden; Nederland stelde zich daarvoor niet garant.

Zonderling is ook de opmerking, (blz. 66) „dat het regime van de gewaarborgde neutraliteit voor België funest was geweest” en dat het „het land bijna zijn bestaan had gekost”. Dit regime heeft België niet belet zich krachtig te wapenen, zoodat het den eersten stoot kon opvangen, en het leverde aan Engeland, als garante dier neutraliteit, het motief, om terstond bij den Duitschen aanval in den oorlog te gaan en België, zij het ongenoegzaam, te hulp te snellen. Men is er in België op het oogenblik dan ook geenszins algemeen van overtuigd, in het bondgenootschap met Frankrijk een goeden ruil voor de gewaarborgde neutraliteit te hebben gedaan.

¹⁾ Voor zoover hij daarbij put uit onze Handelsstatistiek v66r hare reorganisatie in 1916, toont hij echter van deze materie niet op de hoogte te zijn. Destijds golden als landen van herkomst en van bestemming, bij het verkeer naar het Zuiden en naar het Oosten, de landen waaruit of waarheen de goederen onze grenzen passeerden. Het feit, dat ons land, blijkens de door den schrijver gegeven tabellen, in 1913 uit België bijv. cacaoboonen en chilisal-peter zou hebben ingevoerd, en daarheen coprah, kina, onbewerkte rubber en zinkerts uitvoerde, had hem in dezen zin reeds als een aanwijzing kunnen dienen. Vergelijkingen, als die hij op blz. 38, 39 en 54 maakt nopens ons handelsverkeer met België v66r en na den oorlog, kunnen inderdaad niet worden gegeven.

²⁾ De heer v. L. schrijft (blz. 65): „dat het goederenverkeer tusschen België en Ned.-Indië eveneens van beteekenis is, zal geen commentaar behoeven.” Deze beteekenis is echter, jammer genoeg, zeer gering. Op een totale handelsbeweging (in- en uitvoer te zamen) van gemiddeld f 2355 miljoen per jaar in 1920—'23 kwam voor rekening van België niet meer dan gemiddeld f 12 miljoen.

tuurlijke ontwikkeling van de zeehaven Antwerpen hinderpalen niet in den weg mag leggen, en, waar deze mochten ontstaan, aan de verwijdering daarvan behoort mede te werken. Het kan slechts tot vertroebeling der verhoudingen leiden, wanneer men, zooals ook nu weder deze schrijver, uit vroeger perioden voorbeelden aanhaalt ten bewijze, dat deze opvatting hier te lande niet altoos gegolden heeft. Het gaat thans om de herziening van het verdrag van 1839. Te dezen opzichte nu staat vast, dat, naar „ook van Belgische zijde wordt erkend, Nederland zijn verplichtingen, uit het tractaat voortvloeiende, steeds loyaal is nagekomen (blz. 19)”. De heer van Cauwelaert moge in de Kamer van Afgevaardigden er op hebben gewezen, dat België nooit heeft toegegeven, dat de aanleg van het kanaal Hansweert—Wemeldinge een voldoende compensatie was voor de afdamming van de Ooster-Schelde, daartegenover merkt de heer v. L. op, dat ons land „zich ook in dit opzicht loyaal gekwetten heeft van den plicht, dien het op zich had genomen” (blz. 18). De cijfers door den schrijver nopens de ontwikkeling van het verkeer door dit kanaal medegedeeld (blz. 30, 60, 93) kunnen de juistheid van deze uitspraak bewijzen.¹⁾ In de Nederlandsche gezindheid, om ook in de toekomst dezelfde gedragslijn te blijven volgen, is niet de geringste wijziging gekomen. Maar er zijn grenzen aan hetgeen België redelijkerwijze verlangen kan.

Gesteld eens, dat destijds, met algeheele miskenning van onze historische rechten en van de wenschen van de daar gevestigde bevolking, Staats-Vlaanderen, Walcheren en Zuid-Beveland aan België waren toegewezen²⁾, zou dan een sterveling hier te lande er aan

¹⁾ Met de cijfers nopens het binnen-scheepvaartverkeer tusschen ons land en België springt de heer v. L. op blz. 82 ietwat vreemd om, waar hij schrijft, dat daarin Nederland „aan de spits (staat) wat betreft het aantal schepen, en bijna gelijk ten opzichte van de hoeveelheid vervoerde goederen.” De Nederlandsche sleepboten zijn in dit verkeer talrijker dan de Belgische (of dit bij totstandkoming van het kanaal Antwerpen-Moerdijk zoo blijven zou, is een vraag, welke Dordrecht zeer verouderd!). Maar, wanneer men de in- en uitklaringen bij elkaar voegt, blijkt, dat daaraan deel hadden 20.237 Nederlandsche geladen schepen, met een inhoud van 6.698.808 ton, tegen onderscheidenlijk 23.682 en 9.868.735 voor België.

²⁾ Er is een streven, ook in de brochure van den heer v. L., merkbaar, om de wenschen der Belgische annexionisten, door Minister Hijmans, een der onderteekenaars van het verdrag, destijds op zoo bedenkelijke wijze gesteund, als voor ons land voortaan zonder belang voor te stellen. Men beroept zich dan daarbij op de uitspraken van Minister Vandervelde bij de verdediging van het tractaat in het Parlement, en op het onverkort voortbestaan van art. 6 van het Verdrag van 1839. Uitspraken van een Minister missen echter uiteraard voor de toekomst bindende kracht. En wat bedoeld artikel betreft, blijft het streven der annexionisten er juist op gericht, om ook dit artikel te doen verdwijnen. Zij zullen te minder geneigd zijn om hun idealen, zoo zij te eeniger tijd kans mochten krijgen om deze te verwezenlijken, prijs te geven, nu de Belgische Regeering de bekende resolutie der Mogendheden van 4 Juni 1919 enkel heeft aanvaard onder het uitdrukkelijk voorbehoud, „que la procédure indiquée ne peut avoir pour effet d'empêcher l'examen de toutes les mesures indispensables pour supprimer les risques et les inconvénients, auxquels, selon les conclusions formulées par les Puissances le 8 Mars dernier, les Traités de 1839 exposent la Belgique et la paix générale, et pour garantir à la Belgique son libre développement aussi bien que son entière sécurité.”

Wat die verklaring van 4 Juni 1919 betreft, welke uitdrukkelijk verlangde, dat het wijzigingsverdrag niet zou „mogen medebrengen overgang van territoriale souvereiniteit noch vestiging van internationale servituten”, is de bepaling van het tweede lid van Art. IV § 1 van het ontwerp, welke ook aan voorstanders van het verdrag als Prof. van Eysinga ontoelaatbaar voorkomt, met dezen dubbel eisch in flagranten strijd. Men had d.o. mogen verwachten, dat in het aanvullingprotocol van 22 Mei jl. — van de actie tegen het ontwerp de eerste vrucht! — ook op dit aangelegen punt aan de op het verdrag geoeffende kritiek voldoening zou zijn geschonken. Nu dit niet is ge-

denken aan de verwezenlijking van kanaalplannen, als in het ontwerp voorzien, ter wille van Antwerpen medewerking te verlenen en daarvoor aanzienlijke geldelijke verplichtingen te aanvaarden? Of, indien omgekeerd Antwerpen een Nederlandsche haven ware gebleven, het, in een mate als thans wordt beoogd, naast Rotterdam, Amsterdam en Dordrecht te maken tot Rijnhaven? Deze vragen beantwoorden dunkt ons zichzelf.

De heer v. L. loochent, zoo het ontwerp de goedkeuring van de Staten-Generaal verwerven mocht, de voor de toekomst met betrekking tot de Nederlandsche havens voorspelde nadeelige gevolgen, daarbij uitgaande van de stelling, dat goede verkeerswegen het verkeer bevorderen. Wel niemand zal de juistheid van deze stelling in haar algemeenheid willen betwisten. Maar daaruit af te leiden, dat bijv. het kanaal Antwerpen—Moerdijk het Rijnverkeer ook met Rotterdam of Amsterdam bevorderen zal, is toch wel wat machtig. Gerust is de heer v. L. hierop dan ook zelf allerminst. Hij denkt aan de mogelijkheid van een gratis-sleepdienst, op kosten der Rotterdamsche reeders en kooplieden, naar Lobith of desnoods naar den Boven-Rijn! (blz. 81).

Niet minder vreemd doet de poging aan, om het voor te stellen alsof het voorgestelde nieuwe Schelde-regiem, inzonderheid ook voor Terneuzen en Vlissingen gewenscht zoude zijn. „Moet dan”, roept hij uit, „de Schelde maar verzanden, omdat Antwerpen gelegenheid heeft om over de Schelde het zeevaart- en goederenverkeer naar zich te trekken”. Gaarne zou men met een of meer citaten hebben toegelicht gezien, waar en door wien het „verzanden” van de Schelde als een aanvaardbare en voor Rotterdam en Amsterdam begeerlijke mogelijkheid is voorgesteld. Wij vermoeden overigens, dat de Zeeuwen, die tot de meest overtuigde bestrijders van het verdrag behooren, zich nog niet zullen haasten, om aan de hun door den heer v. L. in dit verband gegeven suggestie, tot vorming van een „Comité van Verweer” tegenover het Nationaal Comité van Actie (blz. 87), gevolg te geven.

Wij laten het hierbij. Voor ons wegen bij de beoordeeling van het ontwerp-verdrag zwaarder dan de economische lasten, die de aanvaarding ervan aan ons land zou opleggen — hoe drukkend en ongerechtvaardigd deze ook zouden zijn! — de politieke gevaren, waarmede deze Nederland zou bedreigen. Inzonderheid denken wij daarbij aan de kwestie der doorvaart van Belgische oorlogsschepen en aan het gevaar der loswekking van Zuid-Limburg uit het economisch verband met de rest van ons land, punten, waaraan de heer v. L. vrijwel met stilzwijgen voorbijgaat.

Beducht voor den invloed, dien zijn brochure op de openbare meening of op de houding van de leden der Staten-Generaal zal uitoefenen, zijn wij waarlijk niet. Enkel om te voorkomen, dat men uit stilzwijgen over dit geschrift zou willen afleiden, dat wij het een voor de kritiek op het verdrag vernietigend betoog achten, gingen wij er met eenige uitvoerigheid op in.

C. A. V. S.

schied, is reeds uit dezen hoofde heropening der onderhandelingen een onafwijsbare eisch.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN AUGUSTUS 1926.

Staatsleeningen	f	2.509.375,—
zijnde:		
Zuid-Amerika		
Republiek Peru \$ 1.000.000		
7½% obl. à 100% 0/0	f	2.509.375
Prov. en Gemeentelijke Leeningen. „		4.241.560,—
zijnde:		
Nederland		
Gem. Emmen f 272.000		
5% obl. à 98% 0/0	f	266.560
Gem. Utrecht f 4.000.000		
4½% obl. à 99% 0/0	f	3.975.000

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 27 September 1926.

Sterk ingrijpende veranderingen in de algemeene tendens van de internationale fondsenmarkten hebben ook in de achter ons liggende berichtsperiode niet plaats gevonden. In vrijwel alle beurscentra wacht men den loop der gebeurtenissen af en inmiddels is de stemming — behoudens een enkele uitzondering — tamelijk optimistisch gebleven. Vooral te Berlijn is dit op te merken geweest. Gegeven de ondergrond van vertrouwen in de internationale politiek, is de gang van zaken op de fondsenmarkt hiermede geheel in overeenstemming geweest. Een lichte terugslag viel alleen te constateeren voor buitenlandsche obligaties, doch dit werd opgevat als een reactie op de krachtige verbetering van de vorige weken. Zoo liepen de koersen van Turksche fondsen, o.a. Bagdad Spoorweg, iets achteruit, te zamen met Roemeensche papieren. In tegenstelling hiermede waren echter Servische papieren en ook Russische obligaties, gevraagd. Vast waren bankaandeelen, in verband met het vlotte verloop van den handel in claims van aandeelen Dresdner Bank en Disconto Gesellschaft. Deze aandeelen waren in het bijzonder gevraagd, doch ook de overige soorten ondervonden den gunstigen invloed van de betere stemming. Ook aandeelen in steenkoolondernemingen bleken op den voorgrond te staan, o.a. aandeelen Harpener en Köln-Neuessen.

Te Londen is een lichte vermindering van de activiteit op te merken geweest in de afdeeling voor mijn-aandeelen. Daarentegen viel er een lichte stijging van de belangstelling waar te nemen in de overige afdeelingen ter beurze. In het midden van de berichtsperiode veroorzaakte het gerucht omtrent het einde van den strijd in de steenkoolnijverheid een opleving. Toen echter bleek, dat er opnieuw slechts sprake was van vage geruchten, daalde de markt. Vooral beleggingsfondsen hebben van dezen gang van zaken te lijden gehad. Hierbij kwam echter de omstandigheid, dat de geldmarkt teekenen van verstroefing begon te vertoonen en dat de markt vrijwel werd verrast door de aankondiging van een groote leening ten behoeve van Nieuw Zuid-Wales.

Van de fondsenmarkt te Parijs valt weinig opmerkelijks mede te deelen. De daling van de buitenlandsche waarde van het Fransche betaalmiddel heeft opnieuw eenig effect gehad op de koersen van binnenlandsche obligaties, doch het niveau van buitenlandsche aandeelen is niet in overeenkomstige mate gestegen.

Te New York is de markt doorgaans vast geweest. De vrees voor een spoedige verhooging van den officieelen rentevoet is eenigszins op den achtergrond gedrongen, doordat de speculatieve posities op de fondsenmarkt vrij sterk zijn ingekrompen.

Ten onzent heeft de markt al evenmin voor verrassingen gezorgd. Op de *beleggingsmarkt* zijn enkele nieuwe factoren op te merken geweest, o.a. het welslagen van de leening ten laste van de Fransche Spoorwegen — op de grootere inschrijvingen moesten enkele reducties worden toegepast — en van die ten behoeve der Bataafsche Petroleum Maatschappij. Deze feiten, te zamen met het goede onthaal, dat de inschrijving voor schatkistpapier heeft verkregen, hebben aangetoond, dat de geldmarkt, zoowel ter belegging op langen als op korten termijn, nog steeds een ruime houding blijft aannemen. In verband hiermede is dan ook het algemeene niveau van beleggingspapieren eerder eenigszins gestegen. De vooruitzichten voor het slagen van de thans aangekondigde conversie der 6½ pCt. en 7 pCt. Nederlandsch-Indische obligatieleeningen zijn door een en ander gunstig geworden. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 107¼, 106¾, 107; 4½ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 100¾, 100, 100^{1/16}; 7 pCt. Ned.-Indië: 100^{7/16}, 100^{15/32}, 100^{7/16}; 5 pCt. Mexico £100—1000: 12, 11¾, 11½; 5 pCt. Mexico Goud £20—100: 48, 48½; 8 pCt. Sao Paulo: 105¼, 105%, 105¼.

Wat de aandeelenmarkten betreft, is de grootste aandacht gereserveerd gebleven voor de *rubberafdeeling*. De prijs van het product is geleidelijk gestegen, zoodat de toename der voorraden te Londen niet zulk een grooten indruk meer heeft kunnen maken. Ook liepen ter beurze geruchten, dat de Britsche regeering geneigd zou zijn het oor te verleenen aan hen, die een intrekking van de oude uitvoervergunningen bepleiten. Dientengevolge is het koersverloop opgewekt geweest voor vrijwel alle aandeelen uit de desbetreffende rubriek. Een plotselinge en krachtige koersverbetering hebben voornamelijk aandeelen V.I.C.O. kunnen ondergaan in verband met de mededeeling der directie, dat zij f 500.000 aandeelen der onderneming tot den koers van 200 pCt. had geplaatst. Amsterdam Rubber: 334¼, 345, 346¾; Deli Batavia Rubber: 269, 278½,

283½; Hessa Rubber: 474, 485, 486½; Indische Rubber: 375¼, 385, 377; Java Caoutchouc: 205, 214, 219; Kali Telepak: 322, 316½, 329, 330½; Kendeng Lemboe: 432, 444, 447½; Ned.-Ind. Rubber en Koffie: 347, 357, 364; R'dam Tapanoeli: 162, 168¼, 166; Serbadjadi: 339½, 351½, 354; Sumatra Caoutchouc: 304, 315, 316; Sumatra Rubber: 382, 394, 391; Verg. Ind. Cultuur Ondernemingen: 184, 198¼, 204¾.

De *suikermarkt* heeft geen al te opgewekt verloop gehad. In de eerste plaats ontbraken nieuwe mededeelingen van de V.J.S.P. betreffende afdoeningen. Vervolgens hebben de berichten uit Cuba een eenigszins verwarrenden indruk gemaakt. Men heeft zich ter beurze nog geen denkbeeld kunnen vormen van den gang van zaken, zoodat deze op Cuba thans werkelijkheid zal worden; met name weet men niet, of er voor den komenden oogst al of niet restrictie zal worden ingevoerd. Onder deze omstandigheden heeft men er de voorkeur aan gegeven een afwachtende houding aan te nemen. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 178, 179, 175¼, 173½; Handels Verg. Amsterdam: 670, 664, 666½, 663; Java Cultuur Mij.: 372, 373¼, 365, 364; Moorman & Co.: 472, 477, 467, 471½; Ned.-Ind. Suiker Unie: 257, 260¾, 255; Poerworedjo: 123, 119½, 117½; Sindangloeh: 430, 435, 425; Tjepper: 690, 680; Tjoekir: 518, 522, 510.

Tabaks-aandeelen hebben, bij zeer stillen handel, blijk gegeven van een vaste tendens. Eenerzijds kan deze in verband worden gebracht met de betere houding voor rubberaandeelen, anderdeels met de goede vooruitzichten, welke men ten aanzien van den komenden oogst koestert. Arendsburg: 585, 587, 584; Besoeki Tabak: 259, 258, 256; Deli Batavia: 453, 458½, 459; Deli Mij.: 429, 433¼, 425½, 428½; De Oostkust: 213, 211, 217½, 214; Senembah Mij.: 414½, 420¼, 414¼.

De *petroleummarkt* is verdeeld geweest. Aandeelen Koninklijke Petroleum Mij. bleven gedurende het grootste gedeelte van de berichtsweek in niet onbetekenende mate aangeboden, zoodat een koersdaling is ingetreden. Daarentegen ontstond vrij groote belangstelling voor aandeelen Peudawa in verband met geruchten, volgens welke de boringen op de terreinen der maatschappij hoop op een gunstig resultaat hebben doen ontstaan. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 365, 369, 360; Kon. Petroleum Mij.: 380¼, 384, 375¾; Perlak Petroleum: 82¼, 82; Peudawa: 47¼, 50¼, 49¼.

Scheepvaart-aandeelen ondergingen eenige reactie in het midden van de berichtsweek, doch konden zich daarna weder eenigermate herstellen. De berichten van de vrachtmarkt bleven gunstig luiden en zelfs voor het tijdperk na den afloop van de staking in Engeland verwacht men ter beurze voor verschillende reederijen de mogelijkheid van bevredigende vrachten. Holland-Amerika Lijn: 54½, 51½, 52; Java-China-Japan Lijn: 138½, 136¼, 134¼; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 98¾, 96¾, 98¼; Ned. Scheepv. Unie: 179, 180, 175¼, 179¼; Stoomvaart Mij. Nederland: 178¼, 176¼, 177.

De afdeeling voor *binnenlandsche industriële aandeelen* heeft weinig aandacht getrokken, zelfs niet voor aandeelen in kunstzijde-ondernemingen. Deze soorten waren doorgaans aangeboden, totdat tegen het slot eenige opleving kon ontstaan als gevolg van berichten omtrent groteren uitvoer van Nederlandsche kunstzijde naar Britsch-Indië. Centrale Suiker Mij.: 120¼, 119¼, 120; Hollandsche Kunstzijde Ind.: 80¼, 81¼, 80½; Jurgens: 167¾, 162¼, 164¼; Maekubee: 114¼, 117¼, 115¼; Ned. Kunstzijdefabriek: 260¼, 265, 262½; Philips Gloeilampen: 345, 347, 344.

Mijn-aandeelen hebben geen belangstelling ondervonden. Aandeelen in tinmaatschappijen werden in geringe mate verhandeld tot weinig veranderde noteringen. Alg. Exploratie Mij.: 117, 115¼, 116¼; Billiton Ie Rubr.: 811, 800, 811; Redjang Lebong: 272¼, 267½, 270; Singkep Tin Mij.: 479½, 462, 482, 491½.

Bankaandeelen bleven rustig, doch vast. Amsterdamsche Bank: 162¾, 163¼, 162¼; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 80, 82, 80¼; Koloniale Bank: 216¼, 219¾, 214; Ned.-Ind. Handelsbank: 174¼, 172¼, 169¾; Ned. Handel Mij.: 159, 160¼, 159¼; R'damsche Bankvereeniging: 73¼, 72¼, 74; Twentsche Bank: 140, 139¼.

De *Amerikaansche markt* heeft weliswaar geen uitbreiding van activiteit ondergaan, doch het algemeene koerspeil kon lichtelijk stijgen. Eenige belangstelling ontstond aan onze beurs voor aandeelen Intercontinental Rubber, in verband met de vaste houding van de rubbermarkt. Anaconda Copper: 99½, 98¾, 97¼; Studebaker: 58, 57¾, 58¾, 58¼; United States Steel Corp.: 144¾, 147¼, 150¾; United States Steel Corp.: 152¼, 154¼, 155¾, 154¾; Baltimore & Ohio: 107¼, 108, 108¼; Erie: 33¾, 33¼, 34¾; Union Pacific: 163¼, 165½, 164¼; Wabash Railway: 46^{1/16}, 46¾, 46^{1/32}.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 28 September 1926.

De tarwemarkt heeft deze week weder sterk den invloed ondervonden van het weder in Canada. Vooral in het begin der week waren de Canadeesche weerberichten ongunstig en meer dan eens werd sneeuwval gerapporteerd. Vooral in Manitoba en Alberta schijnt de kwaliteit nogal onder het slechte weder te hebben geleden, doch in Saskatchewan is dat in mindere mate het geval. Op sommige dagen der week was echter in Canada het weder goed en kon met het binnenhalen van den oogst verdere voortgang worden gemaakt. Het schijnt, dat speciaal aan het einde der week eene verbetering in het weder is ingetreden, want de termijnmarkt te Winnipeg onderging nogal eenige verlagings. Op 27 September trad een klein herstel in, doch de markt sloot slechts ongeveer 1½ dollarcent per 60 lbs. hooger dan een week tevoren, doch 2 cent lager dan het hoogste in deze week bereikte punt. Winnipeg staat nu 6 à 7 cent hooger dan in het begin dezer maand. Uit het feit, dat de verhooging niet groot is, blijkt wel, dat het met de schade door het slechte weder in Canada toch niet zoo heel erg is gesteld.

Ook in de Vereenigde Staten heeft regenachtig weder het dorschen vertraagd, doch van betekenis voor den prijsloop is dat niet en de prijsverhoging evenals de latere reactie, welke te Chicago plaats vond, was voornamelijk het gevolg van de wisselende weersomstandigheden te Canada. Chicago sloot op 27 September 1 à 1½ cent hooger dan op den 20sten.

In Europa was de omvang der tarwezaken groter dan in de vorige week, omdat vooral in Engeland meer inkoop werden gedaan. Behalve de Canadeesche weerberichten was het vooral de vrachtenmarkt, welke op de stemming aan de Europeesche tarwemarkt invloed oefende. Aanvankelijk werden deze week telkens nog hoogere vrachten voor graan van Noord- en Zuid-Amerika betaald, doch toen later de kans ging bestaan op eene spoedige bijlegging van het conflict in de Engelsche koloniën, kregen de zeevrachten een minder vast aanzien en trad geen verdere verhoging in. Dit neemt echter niet weg, dat de in de uitvoerlanden voor spoedige verladung beschikbare hoeveelheid scheepsruimte slechts van bescheiden omvang is en voor spoedige tarwe wordt eene aanzienlijke premie boven latere posities betaald. Dit hangt trouwens ook samen met de omstandigheid, dat aan de Europeesche markt en vooral in Engeland de uitbreiding der vraag bijna uitsluitend gold voor reeds verscheepte of spoedig af te laden partijen, omdat in verband met de mogelijkheid van spoedige verlagings der zeevrachten alsmede met de kans, dat de schade, welke het slechte weder in Canada heeft aangericht, nog wel zal meevallen, geen voldoende vertrouwen in het standhouden der tegenwoordige tarweprijzen bestaat. De wisselende kansen van de laatste dagen op een spoedig einde der Engelsche koloniestaking gaven aan de tarwemarkt een onzeker aanzien en de prijzen, waartoe

zaken worden gedaan, loopen sterk uiteen. Evenals aan de Engelsche markt was ook in Duitschland de vraag voor tarwe toegenomen en ook daar was dat het gevolg van de beperkte voorraden der molens. De kwaliteit der aan de Duitsche markten aangevoerde tarwe en rogge toonde deze week wel wat verbetering, hetgeen overeenkomt met de nu vrijwel algemeene Duitsche opvatting, dat de klachten omtrent de kwaliteit der nieuwe oogsten overdreven zijn geweest. Frankrijk gaat voort met zijn geregelde inkoop van buitenlandsche tarwe en er schijnt kans te bestaan, dat het Fransche invoerrecht tijdelijk zal worden verlaagd. Ook Italië blijft tarwe koopen, doch de maatregelen ter beperking van den invoer schijnen daar meer resultaat te hebben dan in Frankrijk. In België was de markt weinig levendig ofschoon nu en dan eenige omzet naar Frankrijk bestond. In Nederland werd op de gewone wijze voortgegaan met de dekking der dagelijksche behoefte. Van de tarwezaken naar Europa bestond ook deze week weder een zeer groot deel uit wintertarwe der Vereenigde Staten, doch in Engeland werd tevens in wat ruimere mate Russische tarwe gekocht, waarvan ook deze week weder een niet onbelangrijke hoeveelheid werd afgeladen. Nog altijd is het niet mogelijk een oordeel te vormen omtrent de Russische verscheppingsmogelijkheden. Uit verschillende gedeelten van Rusland komen ernstige klachten over slechte resultaten der graanoogsten, doch elders is blijkbaar de opbrengst zeer bevredigend. Behalve tarwe wordt deze week ook rogge in grotere hoeveelheden dan het vorige jaar uit Rusland verscheept. Zeer groot zijn deze week de tarweverscheppingen uit Noord-Amerika geweest en het totaal der wereldverscheppingen overtreft de behoefte der invoerlanden. Tot nog toe laat zich dus de schaarschte aan scheepsruimte nog niet in de verscheppingscijfers gevoelen, maar het gaat hier om vroeger afgesloten bevrachtingen en de mogelijkheid bestaat, dat uit de verscheppingen van volgende weken de invloed der vrachtenmarkt en der schaarschte aan scheepsruimte meer zal blijken. De vooruitzichten der nieuwe tarweoogsten van Argentinië en Australië blijven uitstekend. Aan de Argentijnsche termijnmarkten is tarwe wat in prijs gedaald en voor den Februari-terlijn bedroeg van 20 tot 27 September de verlagings 10 à 20 centavos per 100 KG.

Voor rogge was de vraag deze week beter. Niet slechts zetten Frankrijk en België hunne inkoop in verschillende Europeesche uitvoerlanden van rogge voort, doch Nederland en Duitschland kochten bovendien Noord-Amerikaansche rogge, terwijl ook Hongaarsche en Roemeensche partijen in Duitschland koopers vonden. Daarbij traden vooral Nederlandsche handelaars als verkooper op, want de beide genoemde landen zelf zijn slechts in zeer beperkte mate met rogge aan de markt. Duitsche rogge wordt voor uitvoer wat meer aangeboden, doch de prijs is nog te hoog om de zaken tot ontwikkeling te brengen. In Amerika is in het begin der week de roggeprijs wat gestegen, doch later trad in navolging van de tarwemarkt eene reactie in.

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Haver Sept.	Tarwe Oct.	Mais Oct.	Lijnzaad Oct.
25 Spt. '26	133 $\frac{3}{8}$	74 $\frac{1}{2}$	41	12,40	6,10	15 50
18 „ '26	133 $\frac{3}{8}$	75 $\frac{1}{4}$	39 $\frac{1}{8}$	12,50	6,40	16,10
25 Spt. '25	141 $\frac{3}{8}$	79 $\frac{1}{8}$	35 $\frac{1}{4}$	12,25	8,65	20,10
25 Spt. '24	132 $\frac{1}{2}$	106 $\frac{1}{4}$	47 $\frac{3}{8}$	15,—	10,55	22,40
25 Spt. '23	102 $\frac{1}{2}$	89 $\frac{1}{2}$	40	11,45	9,—	23,—
20 Juli '14	82	56 $\frac{1}{8}$	36 $\frac{1}{2}$	9,40	5,38	13,70

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	27 Sept. 1926	20 Sept. 1926	28 Sept. 1925
Tarwe (Hardwinter II) .. ¹	14,90	15,—	15,—
Rogge (No. 2 Western) .. ¹	12,—	12,20	10,30
Mais (La Plata)	168,—	173,—	211,—
Gerst (48 lbs. malting) .. ²	210,—	210,—	187,—
Haver (Canada 3)	11,10	10,80	10,50
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) .. ¹	11,85	11,90	13,75
Lijnzaad (La Plata)	358,—	370,—	444,—

¹) per 100 KG. ²) per 2000 KG. ³) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	19/25 Sept. 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	19/25 Sept. 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	1926	1925
Tarwe	50.938	1.201.812	879.817	98	10.439	17.224	1.212.251	897.041
Rogge	602	192.048	192.156	—	1.211	300	193.259	192.456
Boekweit	173	16.039	17.756	—	950	150	16.989	17.906
Mais	22.356	645.064	537.783	2.182	77.505	56.218	722.569	594.001
Gerst	3.332	258.140	155.761	200	7.365	6.604	265.505	162.365
Haver	239	153.505	167.629	—	2.165	602	155.670	168.231
Lijnzaad	3.967	180.209	164.476	13.232	172.714	45.894	352.923	210.370
Lijnkoek	4.601	189.412	146.302	—	—	—	189.412	146.302
Tarwemeel	394	60.156	93.401	2.223	15.756	14.937	75.912	108.338
Andere meelsoorten	411	10.963	5.000	—	—	—	10.963	5.000

Op 27 September was rogge te Chicago echter vast en tegenover den 20sten sloot de markt zelfs 1 dollarcent per 56 lbs. hooger.

Voor maïs is de markt allesbehalve vast geweest. Wel zijn de zeevrachten van Argentinië aanvankelijk wat gestegen, doch de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario waren overwegend flauw en toen de vrachten ten slotte geen verdere verhooging meer ondergingen, was Plata-maïs dagelijks goedkoper te koop. De prijsdaling in Argentinië was het gevolg van groote aanvoeren in de Argentijnsche havens, waar de voorraden zich ophoopen ten gevolge van de beperkte beschikbare scheepsruimte. Toch waren de Argentijnsche maïsverschepingen deze week ruim en indien de verscheeping van nog grootere hoeveelheden mogelijk ware geweest, zou ook daaruit zeker weder een prijsdrukkende invloed in de invoerlanden zijn voortgekomen. Tot den dalenden prijs zijn aanvankelijk naar Duitschland en later naar Nederland en België groote zaken gedaan, doch aan de Engelsche markt is de omzet niet zoo groot geweest. Meer en meer komen de gevolgen van den grooten Argentijnschen maïsoogst aan het licht en daar tot nog toe in dit seizoen slechts 1.6 miljoen qrs. meer maïs uit Argentinië is verscheept dan in het vorige jaar, staat wel vast, dat het Argentijnsche seizoen der groote maïsverschepingen dit jaar langer zal duren dan anders. Dat zal dan samenvallen met de aanvoeren der nieuwe Oost-Europesche maïs en de vooruitzichten daarvoor blijven vooral in Roemenië bij voortduring buitengewoon gunstig. Een zeer groote oogst van uitstekende kwaliteit wordt in Roemenië verwacht en men meent, dat vóór sluiting der Donau-scheepvaart nog aanzienlijke verschepingen van nieuwe Roemeensche maïs zullen plaats vinden. Hongarije en Zuid-Slavië hebben een vrij wat kleineren oogst dan in het vorige jaar, doch indien werkelijk de Roemeensche opbrengst zoo groot zal zijn als verwacht wordt, zal die vermindering weinig invloed op de markt kunnen hebben. Nog altijd blijven zaken in nieuwe Donaumaïs zeer klein, waarvoor ook de moeilijke positie der vrachtenmarkt, met vooral voor den Donau zeer beperkt aanbod van scheepsruimte, eene belemmering vormen. Van den ouden oogst waren de verschepingen van Donaumaïs ook deze week weder klein. De prijsdaling aan de Argentijnsche termijnbeurzen heeft voor maïs deze week 15 à 20 centavos per 100 KG. bedragen.

In Noord-Amerika blijven de vooruitzichten voor den nieuwen maïsoogst goed, doch de opbrengst zal waarschijnlijk niet veel grooter zijn dan de tot nog toe bekende ramingen, welke erop wijzen, dat van export ook ditmaal nauwelijks sprake zal kunnen zijn. In den maïsprijs kwam deze week te Chicago zeer weinig verandering.

Gerst is ook deze week weder in belangrijke hoeveelheden van den Donau en van Rusland verscheept. Te Winnipeg was gerst aanvankelijk hooger, doch later is bij het betere weder eene prijsdaling ingetreden en deze verschillende omstandigheden hebben geleidelijk tot eene verlaging aan de gerstmarkt geleid. Daarbij was de vraag in Duitschland niet groot en het aanbod van wederverkopers van afgeladen partijen Donaugerst is vrij aanzienlijk, zoowel in Duitschland als in Nederland.

Haver blijft altijd nog stil en ook de zaken in Duitse haver, welke korten tijd geleden zoo levendig waren, zijn ten gevolge van verhoogde prijzen in omvang afgenomen. Uit den zeer grooten Duitschen haver oogst kan echter ook in het vervolg flinke uitvoer worden verwacht. In Engeland was de vraag iets beter, doch de wegens zeer vaste Noord-Amerikaansche markten en hooge zeevrachten ingetreden prijsstijging belemmerde de zaken.

SUIKER.

Wegens het decreet der Cubaansche Regeering, waarbij voorgeschreven werd, dat de fabrieken op Cuba niet vóór 1 Januari a.s. met malen mogen beginnen, bewogen suikerprijzen in de Ver. Staten, zoowel als op de andere wereldmarkten zich in stijgende richting. Toen echter tegen het einde der week bekend werd, dat de door velen ook voor den a.s. Cuba oogst verwachte wet tot restrictie der productie niet zal worden uitgevaardigd, reageerden de markten hierop eenigszins.

De noteeringen in New York hadden het volgende verloop:

	Sp. C.	Sept.	Dec.	Jan.	Mrt.	Mei
Slot voorafgaande week ..	4.40	2.67	2.75	2.77	2.69	—
Opening verslagweek	4.52	2.71	2.77	2.79	2.72	—
Hoogste punt verslagweek	4.55	2.77	2.85	2.87	2.79	2.85
Slot verslagweek	4.55	—	2.80	2.83	2.75	2.83

De ontvangsten in de Atl. havens der Ver. Staten bedroegen deze week 62.000 tons, de versmeltingen 61.000

tons (tegen 67.000 tons in 1925) en de voorraden 245.000 tons. Elk aanbod van prompte Cubasuiker werd in de Ver. Staten door Raffinadeurs en handelaren grif uit de markt genomen; de prijs kon dan ook van 2.½ d.c. c. & fr. New York geleidelijk verbeteren tot 2.7½ d.c., terwijl naar Europa eenige partijen tot Sh. 13/3 en Sh. 13/6 werden verkocht. Ook naar het Verre Oosten werden nog verscheidene ladingen geplaatst.

De Cuba statistiek is als volgt:

	1926	1925	1924
	Tons.	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 18 Sept.	45.934	22.340	36.144
Totaal sedert 1/12 tot 18/9 ..	4.235.095	4.667.210	3.733.944
Werkende fabrieken	—	2	—
Weekexport 18 September ..	123.209	62.726	71.208
Totaal export sedert 1/1 t. 18/9	3.487.330	3.978.336	3.442.937
Totaal voorraad 18 September	747.767	688.694	291.007

In Europa hebben Raffinadeurs zich niet zoo sterk voor het ruwproduct geïnteresseerd als hunne Amerikaansche collega's en bleven zaken slechts tot eenige ladingen beperkt.

In London sloot de termijnmarkt, waar prijzen in sympathie met New York flink aantrokken, op de volgende noteeringen:

September....	Sh. 14/6	Maart '27	Sh. 15/6
October	" 14/6½	Mei '27	" 15/9½
December	" 15/-	Augustus '27 ..	" 16/0½

De Zichtbare Voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 September....	192.000	83.000	70.000
Tsjechoslowakije 1 September	104.000	76.000	18.000
Frankrijk 1 Augustus	107.000	87.000	58.000
Nederland 1 Augustus	95.000	59.000	34.000
België 1 September	25.000	35.000	15.000
Polen 1 September	48.000	39.000	30.000
Engeland 1 September	375.000	325.000	215.000
Europa..	946.000	704.000	440.000
V.S. Atlant. havens 22 Sept...	245.000	158.000	76.000
Cuba 18 September	748.000	689.000	291.000
Totaal ..	1.939.000	1.551.000	807.000

Het verschil der totaalvoorraden tusschen 1926 en 1925 is dus geslonken tot 388.000 tons.

Van Java wordt nog een kleine afdoening van Supérieur uit oogst 1927 door de Visp. gemeld.

Hier te lande hadden de noteeringen op de termijnmarkt eenzelfde verloop als te New York en konden prijzen op alle termijnen wegens meerderen kooplust aanvankelijk met ongeveer $f \frac{1}{2}$ verbeteren. Daarna echter zakte de markt wat in en sloot kalm op:

$f \frac{17}{8}$	per September geboden.
" 18.—	" December
" 18½	" Maart
" 18¾	" Mei.

De omzet bedroeg deze week ongeveer 5500 tons.

Rectificatie Suikerrapport in ons nummer van 22 September 1926, blz. 852.

Men leze na de Zichtbare Voorraden volgens Czarnikow: „Op Java verkochten de Visp. deze week ongeveer 75.000 tons uit oogst 1927 op basis van $f \frac{17}{2}$ per 100 KG. voor Supérieur etc.”

KOFFIE.

Sedert het vorige bericht valt er over de koffiemarkt niet veel nieuws te berichten. De stemming bleef onveranderd kalm en de omzet was van weinig beteekenis. In Brazilië liepen de wisselkoers en de binnenlandsche prijzen in Milreis een fractie terug en dit gaf aanleiding tot iets verlaagde offerten zoowel van Rio als van Santos. De drang om te verkopen, in de laatste weken door Victoria en nog in veel sterker mate door Rio getoond, was echter in de afgelopen week minder merkbaar. In de aanbiedingen van Robusta van Nederlandsch-Indië kwam ditmaal slechts zeer weinig verandering en verkopers aldaar toonen op het oogenblik weinig geneigdheid tot afgeven tot de sterk verlaagde prijzen (in de laatste twee maanden liep Palembang Robusta op prompte verscheeping ongeveer 4 à 4½ ct. terug, dat is circa 10 pCt.).

Met dat al blijft, zooals hierboven reeds gezegd, de stemming zeer kalm. De koffiemarkt weet, dat bij het vooruitzicht van een grooten 1927/28er Santos-oogst de loop van het artikel voornamelijk afhangt van de houding, die het bekende Braziliaansche Permanente Instituut tot Verde

diging van de Koffie in de toekomst zal kunnen aanemen, en deze gedwongen toestand is oorzaak, dat algemeen een gevoel van onbehaaglijkheid blijft heerschen en dat de lust tot het ondernemen van nieuwe zaken tot het uiterste beperkt blijft. Naar het schijnt zijn de Braziliaansche aanhangers van de politiek van het Instituut eigenlijk slechts in hoofdzaak in den Staat Sao Paulo te zoeken, want al is ook indertijd bekend gemaakt, dat de andere koffie-produceerende staten van Brazilië met Sao Paulo overeengekomen waren om in deze één lijn te trekken, zoo blijkt uit de voortdurend groote aanvoeren te Rio, dat deze staat althans voorloopig zijn eigen weg gaat, terwijl bovendien bij herhaling door Sao Paulo in het openbaar wordt geklaagd, dat ook de andere staten hunne koffie bij groote hoeveelheden aan de markt brengen tot prijzen, die het uitvoeisel zijn van de maatregelen van het Instituut, en Sao Paulo zelf veroordeeld is toe te zien, dat wil zeggen dat deze staat door de vastgestelde beperking van zijne aanvoeren naar de afscheephaven van Santos slechts voor een deel van zijn voorraad de prijzen van het oogenblik kan bedingen.

Volgens dezer dagen ontvangen telegram uit Brazilië bedroeg de voorraad in de Gouvernementspakhuisen en de spoorwegstations, in het binnenland van Sao Paulo en Minas Geraes teruggehouden, op 15 dezer 4.526.000 balen, hetgeen tegen 31 Augustus eene vermeerdering aanwijst van 515.000 balen.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping, zijn thans ongeveer 95/6 a 96/6 per cwt. en van dito Prime ongeveer 97/- a 98/6, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving prompte verscheping, bedragen 77/6 a 78/-.

Van Robusta op aflading van Nederlansch-Indië zijn de noteeringen in de tweede hand op het oogenblik ongeveer 1/2 a 3/4 ct. lager dan in de eerste hand. Deze laatste offreert thans:

Palembang Robusta October-verscheping, 42 1/2 ct.; Palembang-Robusta November-verscheping, 42 3/4 ct.; Palembang Robusta, December-verscheping, 43 3/4 ct., alles per 1/2 K.G., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteeringen bleven onveranderd 63 ct. per 1/2 K.G. voor Superior Santos en 57 ct. voor Robusta.

De noteeringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
28 Sept.	52 5/8	51 1/8	49 1/2	48 1/2	49 7/8	47 5/8	46 1/8	44 1/2
21 "	52 7/8	51 3/4	49 3/4	—	50 1/4	47 7/8	46 3/4	44 3/4
14 "	53	52 1/8	50 5/8	—	50	48	46 1/2	45
7 "	54	53	51 1/4	—	50 1/2	49	47 3/8	45 1/4

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Maart	Mei	Sept.
27 Sept.	\$ 16,10	\$ 15,77	\$ 15,54	\$ 14,93
20 "	" 16,35	" 15,90	" 15,61	" —
13 "	" 16,75	" 16,18	" 15,90	" —
3 "	" 17,15	" 16,67	" 16,27	" —

Rotterdam, 28 September 1926.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
27 Sept. 1926	299.000	22.000	978.000	24.000	79 1/16
20 " 1926	293.000	22.325	1.006.000	24.200	71 1/16
13 " 1926	326.000	22.550	1.004.000	24.700	72 1/32
28 Sept. 1925	290.000	26.225	1.374.000	29.000	73 1/64

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
25 Sept. 1926 --	89.000	1.184.000	159.000	1.935.000
26 " 1925 --	138.000	1.307.000	244.000	2.279.000

1) In Reis.

THEE.

Op den 23sten September werd de tweede najaarsveiling gehouden, die 17.000 kisten thee omvatte. De veiling had

een vlot verloop, hoewel de prijzen onder de onregelmatige waren. Er was goede vraag voor betere kwaliteiten bladthee, die vaak van 2 tot 6 cts. hooger liepen, waartegenover stond mindere belangstelling voor gruissoorten, die 1—4 cts. lager werden afgedaan.

Alleen de betere en goede kwaliteiten waren prijshoudend tot 3 cts. hooger. Er werden aanvankelijk verschillende partijen opgehouden, waarvan echter een groot gedeelte onmiddellijk na de veiling kon worden afgedaan. Het gemiddelde prijsniveau was hier voor verschillende soorten hooger dan in Londen, waardoor het buitenland dan ook slechts schoorvoetend in de markt kwam.

De volgende veiling is vastgesteld op 13 October en zal ca. 12.000 kisten Ned.-Indische thee omvatten.

Londen gaf in de afgelopen week weinig verandering in de stemming van de theemarkt te zien. Voor de goede kwaliteiten trokken de prijzen wat aan en waren dikwijls 1/4 tot 1/2 d. hooger, waartegenover er slechts matige belangstelling bestond voor de mindere soorten.

Amsterdam, 27 September.

COPRA.

De markt voor dit artikel bleef gedurende de geheele week flauw gestemd.

Het aanbod van stoomende partijen is groot, doch het geoffereerde wordt slechts langzaam opgenomen.

Ook Amerika toont thans weinig belangstelling.

De slotnoteeringen zijn:

Nederl. Indische f. m. s. stoomend	fl. 33 1/8
" " " Sept./Oct. aflad. . . .	" 33 1/4
" " " Nov./Dec. "	" 33 3/8

Rotterdam, 27 September 1926.

STEENKOLEN.

Alle speeches van den heer Cook ten spijt is er nog altijd geen oplossing gevonden van de moeilijkheden in de Engelsche kolenvelden. Wel toont deze aanvankelijk onverzettelijke leider telkens meer toegeeflijkheid, doch op het stuk van districts- of nationale regeling geeft hij nog geen kamp. De eigenaars schijnen vast besloten, nu het toch hard tegen hard gaat, ook dit laatste punt tot hun genoegen geregeld te krijgen. Loonsvermindering en langer arbeidstijd schijnen in confesso te zijn.

Onder deze omstandigheden zijn alle kolenmarkten in Europa en overzee onveranderlijk willig. De groote vraag op het oogenblik is: wat zullen de prijzen doen, eenigen tijd nadat de staking zal zijn opgeheven? Men hoort van overeenkomsten, die gesloten zijn voor ongezeefde vetkolen, levering Januari/Februari a.s., tot prijzen van 22 a 23 sh. per ton f.o.b. Hollandsch/Belgische zeehavens en dit schijnt wel indicatief voor de toekomst te zijn. Het zou betekenen dat de prijzen all-round, dus 6 a 7 sh. hooger zijn dan enkele maanden vóór de staking.

Niemand vermag te zeggen of zij, die zich thans voor de toekomst dekken, verstandig doen.

De prijzen van vandaag zijn als volgt:

Northumberland Ongezeefde	—, —
Durham Ongezeefde	—, —
Cardiff Ongezeefde	—, —
Schotsche Gezeefde	—, —
Yorkshire Gewassen Doubles	—, —
Westfaalsche Veförder	f 20,50
" Vetstukken	" 22,50
" Smeenootjes	" 22,25
" Gasvlamförder	" 20,50
" Gietcokes	" 18,75

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Westfaalsche Bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 27,50. Markt zeer vast.

28 September 1926.

IJZER.

Nadat het vorige marktbericht werd gegeven, zijn de prijzen in Engeland nog verder gestegen en Cleveland gietijzer noteert thans 2 1/2 sh. hooger dan veertien dagen geleden. De ruwijzerproductie is in Augustus nog verder teruggelopen. Zij bedroeg in deze maand slechts 13.600 tons (in Juli 17.900 tons).

De exportprijs voor gietijzer Nr. 3 (f.o.b. Antwerpen) is opnieuw verhoogd, hoewel slechts met een halven shilling. Sommige fabrieken vragen iets meer. In de afdeling der walsproducten heeft de prijsstijging zich verder voortgezet en op de laatste Brusselsche ijzerbeurs nam deze zelfs zeer groote afmetingen aan. Hier kwam de verwachting, dat

binnenkort het internationale ruwstaalsyndicaat — en daarmee prijsverhoging — zal tot stand komen, om den hoek kijken. Hoewel de conjunctuur gunstig blijft, moeten deze abnormaal hoge noteringen dan ook beschouwd worden als een gevolg van de geringe geneigdheid der producenten om nieuwe orders af te sluiten. De Fransche prijzen blijven voor October onveranderd.

	Notering in de week van		
	13/19 Sep. 1926	20/26 Sep. 1926	21/27 Sep. 1925
Ruwijzer.			
<i>f. o. b. Middlesbrough</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Cleveland Foundry no. 1	95/-	96/6	71.6
" " " 3	92/6	94/-	67/6
" " " 4	91/6	93 -	66/6
Hematite East Coast			
Mixed Numbers	83/-	83/-	74/6
Wagon départ Longwy (Lotharingen)	Frs.	Frs.	Frs.
Moulage P. L. no. 3....	600.—	600.—	345.—
Semi-phosphoreuse	670.—	670.—	365.—
ab Werk Rheinl.-Westfalen	Mk.	Mk.	Mk.
Gieszereihoisen no. 1	88.—	88.—	90.—
" " " 3	86.—	86.—	88.—
Hämatit.....	93.50	93.50	95.50
<i>f. o. b. Antwerpen</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Gieterijruwijzer no. 3..	71/-	71/6	63/6
Walsproducten.			
<i>f. o. b. Antwerpen (vrijbl.)</i>	Sh.	Sh.	
Stafijzer	102/6-	108-110	—
	105/-		
Plaatijzer 5 mM.....	112/6-	122/6	—
	113/6		
" 3 "	122,6-	135/-	—
	123 6		

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Koper Stan- daard	Koper Electro- lytisch	Tin	Lood	Zink
27 Sept. 1926..	58.15-	66.5/-	311.7/6	31.15-	34.12/6
20 " 1926..	58.15-	66.15/-	312.5/-	32.5/-	34.15/-
13 " 1926..	58.17/6	66.17/6	309.15/-	31.17/6	34.2/6
6 " 1926..	59.2/6	67.-/-	298.10/-	32.12/6	34.-/-
28 Sept. 1925..	61.2/6	67.5/-	264.12/6	39.7/-	38.5/-
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN. VRACHTENMARKT.

De Noord-Amerikaansche graanbevrachters waren de afgelopen week blijkbaar niet in staat met de kolenmarkt te concurreren, zoodat de vraag niet groot was, terwijl het vooruitzicht op een regeling van de staking in Engeland de laatste twee dagen de markt nog kalmer maakte. Handige booten werden bevracht van Montreal naar Antwerpen of Rotterdam tegen 19 tot 20 cents per 100 lbs. per November. De vrachten bleven nominaal. De Northern Range en de Golf van Mexico waren tonloos. Van de laatste afdeling wordt per October 24 cents naar Rotterdam in uitzicht gesteld. West St. John is per December in de markt naar de Middellandsche Zee tegen 19 tot 19½ cents, basis één haven.

Voor zwavel zijn de vrachten aanzienlijk opgelopen; van Freeport en/of Texas City naar Hamburg of Rotterdam werd \$ 7.25 betaald en van Galveston naar dezelfde loshavens \$ 7.— per Oct./Nov.

Door de hooge kolenvracht waren de suikerbevrachters van West-Indië alleen aan de markt met die orders, die reeds verkocht waren en de eenige bevrachting is een boot van 6000 tons van Cuba naar U.K./Continent met 20 Oct. cancelling, tegen 30/-.

Van de North Pacific werd meer tonnage aangeboden deze week op basis van 37/6 naar U.K./Continent en ofschoon er nog een flinke vraag is, werd er slechts één bevrachting gedaan daar de bevrachters niet boven 36/3 willen gaan. Een 7500 tonner werd gedaan naar Napels direct per midden October tegen 38/3.

De markt van de La Plata was de geheele week levendig en de vrachten vertoonden een verdere stijging. Voor werkelijk prompte booten werd tot 35/- betaald voor belading

in de boven La Plata havens en 32/- van Buenos Aires naar U.K./Continent, terwijl October tonnage 32/6 heeft weten te bedingen van de boven La Plata havens en 32/6 van Buenos Aires.

De opleving die de vorige week van de Chilispeter vrachtenmarkt werd gerapporteerd, heeft zich de afgelopen week verder ontwikkeld. Partijen werden geboekt per November en December naar Bordeaux/Havre/Duinkerken/Antwerpen tegen 22/6, optie La Pallice/St. Nazaire/Nantes 23/6 terwijl voor deze positie naar Duinkerken/Antwerpen/Rotterdam/Hamburg dezelfde vracht is betaald. Tegen het einde der week was 1/- meer te maken.

De oostelijke markten waren kalm, doch de vrachten bleven door het tekort aan tonnage op hetzelfde peil. Daar van Wladivostock weinig naar deze zijde werd verkocht, werd er ook bijna niet bevracht. Naar U.K./Continent wordt 32/6 en naar Scandinavië 33/9 geboden. Java bevracht nog steeds uitsluitend naar oostelijke bestemmingen tegen de onveranderde vracht van 13/- naar Bombay, October. Australië was wederom kalm en de eenige bevrachting van de afgelopen week is een 5800 tonner van West-Australië naar de Middellandsche Zee/U.K./Continent tegen 40/9 per Dec./Jan. Burmah was zonder vraag.

Van Mauritius is 24/6 één, 25/6 twee loshavens betaald naar U.K. voor handige November booten. De Zuid-Afrikaansche maïsvrachtenmarkt is begonnen met de bevrachting van een 5200 tonner van Beira naar U.K./Continent (Bordeaux-Hamburg range) tegen 28/- per einde October.

De Donau-bleef vast. Ook hier hebben bevrachters hogere vrachten moeten betalen om aan booten te komen. Voor October tonnage werd tot 26/- betaald. Ook de Zwarte Zee was levendig voor booten van alle grootten. Grote booten bedongen 19/- en kleinere 20/-, October.

Van de Middellandsche Zee werd slechts één ertslanding bevracht, daar de tonnage nog steeds de voorkeur geeft aan andere ladingen. Van Huelva naar Rotterdam werd 3/3 betaald. Voor fosfaat is meer tonnage beschikbaar doch het idee van de reeders ligt ver boven de vrachten die de bevrachters willen betalen. Sfax/Antwerpen of Ghent betaalde 9/3.

Van de Golf van Biscaye zijn de booten schaarsch, doch de bevrachters schijnen ook geen haast te hebben. Santander/Rotterdam betaalde 6/3, doch Bilbao/Rotterdam biedt slechts 5/- en Bilbao/Grangemouth 7/-.

De flauwe geruchten omtrent de regeling van de staking in Engeland veroorzaakten een groot aantal nieuwe aanvragen op de Amerikaansche kolen vrachtenmarkt en bijna 200 booten werden naar U.K. bevracht tegen iets hogere vrachten dan verleden week. De vrachten die deze week werden betaald zijn o.m.:

27/4½	15 Oct. cancelling
26/3	18 Oct. "
26/-	25 Oct. "
25/-	30 Oct. "
23/-	5 Nov. "

Naar andere bestemmingen werd betaald: Las Palmas/Teneriffe/St. Vincent/Madeira 30/- begin Oct. en 26/- midden October; West-Italië \$ 4.75 Oct., Port Said 28/6 Oct.

RIJNVAART.

Week van 19 t/m. 25 September 1926.

De algemeene toestand te Rotterdam bleef ongewijzigd. Scheepsruimte bleef voortdurend schaarsch, tamelijk veel schepen sleepten op eigen risico ledig op.

Daghuren voor schepen om in de Ruhrhavens kolen te laden, bedroegen 4½ cts. per ton; voor den Bovenrijn werd betaald 4¼ a 5 cts. per ton met aflevering Ruhrhavens/Rotterdam.

De ertsvracht bedroeg gemiddeld f 0,90 met ¼ en f 1,— met ½ lostijd.

Het sleeploon liep geleidelijk op van 27½ cts. tarief tot 60 cts. tarief in het laatst der week.

De waterstand bleef vallend. Naar de Ruhrhavens werd afgeladen op M. 2,20 a M. 2,30 en naar den Bovenrijn op M. 1,70 a M. 1,80.

In de Ruhrhavens bleven de verladingen van kolen onverminderd zeer druk.

Ten gevolge van meer vraag naar scheepsruimte voor den Bovenrijn, alsmede in verband met het vallen van het water, steeg de vracht voor exportkolen naar Rotterdam tot Mk. 2,40 per ton met vrij sleepen.